

Ansökan om tillstånd

Utbildning på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap

Högskolan i Gävle sätter människan i centrum och utvecklar kunskapen som en hållbar livsmiljö

Högskolan i Gävle • 801 76 Gävle • Kungsbäcksvägen 47, Gävle • 026-64 85 00 • www.hig.se

Högskolan i Gävle är miljöcertifierad enligt ISO 14001:2015

Rektor
Ylva Fältholm

Till
Universitetskanslersämbetet
Box 7703
103 95 Stockholm

Ansökan om tillstånd att utfärda utbildning på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap

Högskolan i Gävle är en av landets största högskolor och bedriver forskning av hög internationell klass med examenstillstånd på forskarnivå inom två områden; Byggd miljö och Hälsöfrämjande arbetsliv. Inom dessa finns tio forskarutbildningsämnen inrättade. Högskolans vision är att vara *Förstahandsvalet för alla som vill göra skillnad*. Vår verksamhetsidé lyder *Högskolan i Gävle formar framtiden genom utbildning och forskning som löser samhällsutmaningar. I samverkan skapar vi en hållbar värld*. Det betyder att högskolans verksamhet fokuserar på de områden som är centrala för det framtiden behöver.

Ansökan om tillstånd att utfärda examen på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap ligger centralt inom Högskolans strategi att bygga kompletta miljöer och tvärvetenskapliga strategiska forskningsområden. Utbildningen ligger förankrad i en forskningsmiljö av hög kvalitet och ligger i linje med nationella och regionala utbildningsbehov. Lärarutbildningen är en av Högskolans största utbildningar med nästan 1500 studenter. Högskolan vill erbjuda lärarstudenter och yrkesverksamma lärare och skollärare en komplett utbildningsmiljö som innefattar utbildningar på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Högskolan vill också möta behovet av fler doktorander och disputerade lärare inom området, skapa förutsättningar för praktisknära forskning och bidra till forskning för att möta de utmaningar som läraryrket och samhället ställs inför idag.

De kvalitetsäkringsprocesser för intern och extern kollegial kvalitetsgranskning som Högskolan arbetar efter har varit till nytta för arbetet med ansökan (HIG-STYR 2019/46). Högskolans bedömning är att vi har en kvalitetsmedvetenhet som garanterar att en utbildning på forskarnivå inom utbildningsvetenskap vid lärosätet kommer att hålla en mycket hög kvalitet.

Högskolan i Gävle ansöker härmed hos Universitetskanslersämbetet om tillstånd att utfärda utbildning på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap med forskarutbildningsämnet didaktik. Ansökan med bilagda dokument översändes till Universitetskanslersämbetet för bedömning.

HÖGSKOLAN I GÄVLE

Med vänlig hälsning

Ylva Fältholm
Rektor

Innehållsförteckning

Sökt tillstånd.....	5
Inledning	5
Organisation och styrning	6
Bedömningsområde: Förutsättningar.....	7
Område.....	7
Val av forskarutbildningsämne i relation till område	9
Val av ämne i relation till Högskolans strategiska satsningar.....	11
Hur området och ämnet förhåller sig till utbildning på grund och avancerad nivå.....	12
Områdets relevans i relation till samhälle liksom befintligt regionalt och nationellt utbildningsutbud.....	15
Planerad start och omfattning av doktorander	16
Personal.....	17
Antalet lärare, handledarresurser och forskarnas sammantagna kompetens.....	17
Forskarnas erfarenhet av handledning och forskarutbildning	17
Forskarnas möjligheter till kompetensutveckling	19
Forskarutbildningsmiljö.....	20
Hur organisationens form och innehåll möter doktorandernas behov.....	21
Publikationer.....	27
Doktorandernas möjlighet till delaktighet i nationella och internationella nätverk	29
Resurser	31
Infrastruktur	31
Lärosätets finansiering och resursers utnyttjande.....	33
Bedömningsområde: Utformning, genomförande, resultat	35
Styrdokument.....	35
Hur styrdokument fastslås.....	35
Lärosätets kvalitetssystem	36
Utformningen av undervisning, kurslitteratur, lärmaterial och examinationer.....	38
Säkring av examensmålen	39
Handledares, handledarkollegiets och examinatorers funktioner.....	39
Lärandematrix, kurser och progression.....	40
Jämställdhet.....	42
Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan.....	43
Utbildningens användbarhet.....	43
Doktorandernas möjlighet till institutionstjänstgöring	45
Inhämtning av information för kvalitetssäkring och utveckling av utbildningens användbarhet	45
Interaktion mellan lärosätet och aktörer i dess omvärld	46
Bedömningsområde: Doktorandperspektiv.....	48

Bilagor

Bilaga 1	Utbildnings- och forskningsstrategi.
Bilaga 2	Tabell 1, 2, 3, 4. Personal och doktorander.
Bilaga 3	CV för möjliga handledare och övriga disputerade.
Bilaga 4	Publikationslistor.
Bilaga 5	Budget.
Bilaga 6	Allmän studieplan, mall för individuell studieplan.
Bilaga 7	Tabell E. Handledarerfarenhet. Tabell H. Internationella och nationella forskningsnätverk.
Bilaga 8	Styrdokument och centrala rutiner.
Bilaga 9	Inlägga från skolhuvudmännen i Gävleborgs län.

Sökt tillstånd

Ansökan om tillstånd att utfärda examen på forskarnivå (licentiat och doktor) vid Högskolan i Gävle inom området utbildningsvetenskap. Det ämne som lärosätet ämnar börja med att anordna är didaktik. I enlighet med Statistiska centralbyråns och Universitetskanslersämbetets¹ klassificering: Samhällsvetenskap (5), Utbildningsvetenskap (503), Didaktik: häri ingår allmän- och ämnesdidaktik (50302).

Inledning

Högskolan i Gävle (nedan kallad Högskolan) ansöker om tillstånd att utfärda examen på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap.

Högskolan grundades 1977 genom högskolereformen samma år. De första ingående delarna i Högskolan var förskoleseminariet och lärarhögskolan. Lärarutbildningarna i Gävle har lång tradition, och genom dessa har högre utbildning funnits på orten under lång tid också innan Högskolans grundande. Idag är lärarbristen i landet betydande och efterfrågan av lärare på alla nivåer bedöms ligga i den högsta kategorin, ”mer påtaglig brist” på både kort och lång sikt, enligt den senaste bedömningen av Arbetsförmedlingen². Regeringen har under pågående pandemi gett utökad utbildningsanslag till Högskolan för utbildningar inom bristyrken inkluderat utbildning av lärare.

Högskolan har alltså mångårig erfarenhet av lärarutbildningar. Söktrycket och studenternas efterfrågan är god. Utbildningarna är av hög kvalitet och lärarnas kompetens hög. Det finns idag lärarutbildningar på alla nivåer från förskollärare, grundlärare F-3 och 4-6 till ämneslärare för 7-9 och för gymnasiet. Det finns till detta också ett masterprogram inom utbildningsvetenskap. Således finns progression från grundläggande nivå till avancerad nivå inom området. Ett tillstånd för utbildning på forskarnivå gör miljön komplett ur ett progressionsperspektiv och ger möjlighet till att stärka kvalitén på lärarutbildningarna.

Högskolan har nyligen beslutat om en ny Utbildnings- och forskningsstrategi 2030 (se Bilaga 1). Strategin innehåller två verksamhetsmål och pekar ut sex huvudstrategier för att uppnå dessa mål. De två verksamhetsmålen 2030 lyder

- Högskolans kompletta akademiska miljöer har internationell lyskraft.
- Vi är en utmaningsdriven högskola som skapar lokal och global samhällsnytta.

Det första målet beskriver Högskolans satsning på ett begränsat antal så kallade kompletta miljöer där utbildning ska finnas på alla progressionsnivåer inkluderat utbildning på forskarnivå, med en forskningsöverbyggnad av internationell klass (nedan omnämnd *kunskapsdimensionen*). Det andra målet handlar om att koncentrera den tvärvetenskapliga forskningen till ett begränsat antal strategiska forskningsområden (nedan omnämnd den *utmaningsdrivna dimensionen*).

Denna tillståndsansökan från Högskolan tydliggör området för utbildningsvetenskap varande en av de kompletta miljöer där Högskolan ämnar profilera sig inom utbildning och forskning i *kunskapsdimensionen*. Inom den *utmaningsdrivna dimensionen* inrättade Rektor 2019 (HIG-STYR

¹ SCB och UKÄ. Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011. Uppdaterad augusti 2016.

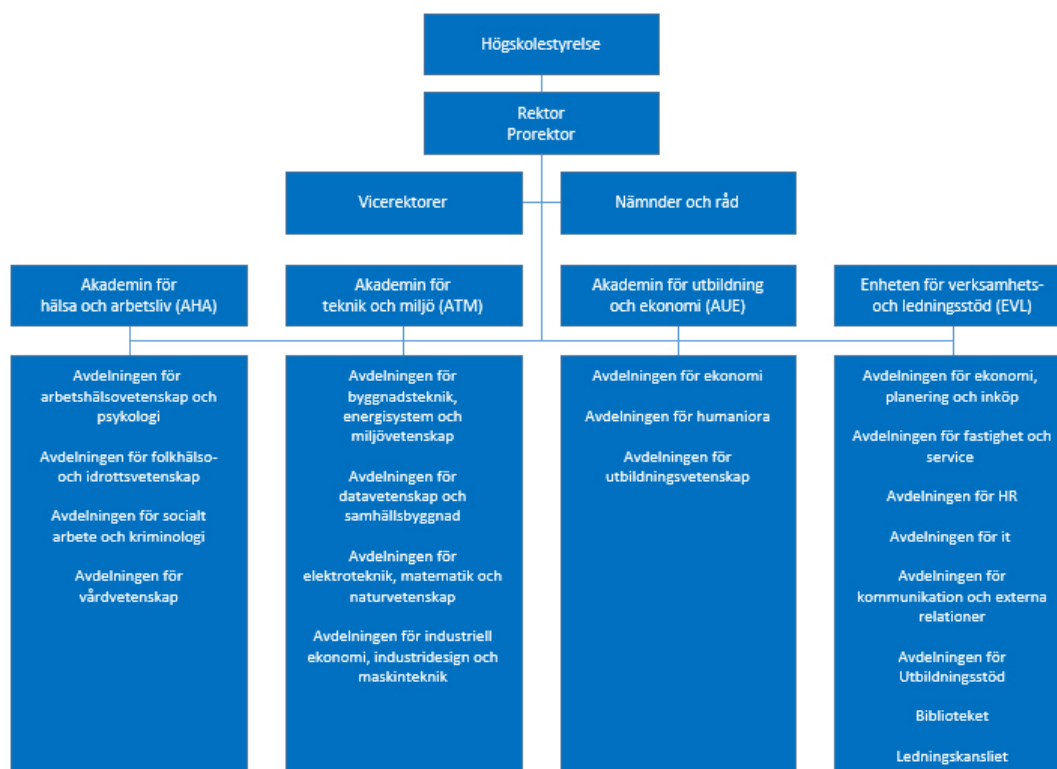
² Arbetsförmedlingens Yrkeskompassen.

2019/51) det strategiska forskningsområdet *Innovativt lärande* som en av totalt fyra områden där Högskolan nu koncentrerar sin forskning.

Organisation och styrning

Högskolans organisation beskrivs översiktligt i Figur 1. Organisation, ansvarsfördelning och beslutsordning är fastställd av Högskolestyrelsen (HIG-STYR 2015/80).

Organisatoriskt är kärnverksamheten indelad i tre akademier. Akademierna leds av en akademichef med stöd av ett akademiråd. Akademin för utbildning och ekonomi (nedan kallad Akademin) är hemvist för lärarutbildningarna och har en avdelning som specifikt heter Utbildningsvetenskap. Akademin kommer att vara formell hemvist för utbildningen på forskarnivå inom utbildningsvetenskap, som ansökan avser. Dock finns uppdrag inom lärarutbildningarna samt forskning kring området utbildningsvetenskap på alla de tre akademierna vid Högskolan. Fortsättningsvis beskrivs under de olika bedömningsområdena specifikt verksamheten vid Akademin.

Figur 1. Översiktsbild över Högskolans organisation.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Område

Högskolan ansöker om tillstånd att utfärda examen på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap.

Utbildningsvetenskap som vetenskapsområde introducerades 2001 av Lärarutbildningskommittén (LUK) som ett led i att forskningsanknyta lärarutbildning och organisatoriskt samla all forskning av utbildningsvetenskaplig relevans. Det finns mer eller mindre breda sätt att avgränsa och definiera detta vetenskapsområde.³ Den förståelse av området som forskare och lärare vid Högskolan ansluter sig till är en bred definition:

Här behövs många olika sorters forskning, både breda och djupa studier, longitudinella fall- och kohortstudier, experimentella och kvasi-experimentella studier, flera olika teoretiska och ämnesmässiga perspektiv, kritiska ansatser liksom synteser och metaanalyser, forskningsöversikter och tvärvetenskapliga studier. [----] Utbildningsvetenskap är ett område som har stor disciplinär bredd (pedagogik, didaktik, psykologi, ekonomi, sociologi m.fl.), stor variation i teorier, metoder och forskningsdesigner samt stor spridning geografiskt.⁴

Utbildningsvetenskap förstås här, med andra ord, som ett mångvetenskapligt vetenskapsområde som rymmer olika discipliner och ämnen. Utbildningsvetenskaplig forskning inbegriper ämnen som didaktik, pedagogik, pedagogiskt arbete, lärande och ämnesdidaktik med olika inriktningar. Den breda definitionen av vetenskapsområdet inkluderar även forskning inom andra discipliner med tydlig utbildningsvetenskaplig relevans med hemvist i exempelvis barn- och ungdomsvetenskap, sociologi, historia, språk, teknik, naturvetenskap, psykologi och ekonomi. Forskning inom utbildningsvetenskap sker i anslutning till lärarutbildning(ar), lärande i arbetsliv och pedagogisk yrkesverksamhet. Forskningen belyser den ”praktiska verksamheten” samt ”verksamhetens villkor och utveckling” i relation till:

(A) Allmänna och ämnesspecifika undervisningsprocesser och villkor i skolväsendet som belyser exempelvis kunskaps- och socialisationstraditioner, specialpedagogik, lärarprofession(er), lärande(miljö), innehåll och kunskapsbildning. Skolväsendet innefattar här fritidshemsverksamhet, förskola, (sär)grundskola, gymnasieskola, vuxenutbildning och högre utbildning med särskilt fokus på lärarutbildning.

(B) Informella och formella miljöer för lärande och ledarskap i den privata och den offentliga sfären utanför skolväsendet, exempelvis i hemmet, folkbildning generellt och i arbetslivet.

³ Fransson, K. & Lundgren, U. (2003). *Utbildningsvetenskap – ett begrepp och dess sammanhang*. Rapport nr 1, Stockholm: Vetenskapsrådet.

⁴ Vetenskapsrådet (2019). *Forskningsöversikt 2019. Utbildningsvetenskap*. Stockholm: Vetenskapsrådet, s. 9, s. 12.

(C) Samhällsövergripande forskning om utbildningshistoria liksom utbildningssystemets/skolsystemets utveckling (reformer) med koppling till politiska, ekonomiska och sociala frågor såsom inkludering, integration, effektstudier, marginalisering och normalisering.⁵

Utbildningsvetenskap som område förändras och det görs kontinuerligt analyser av kunskapsluckor och behov av vidare utveckling. Vad som bland annat betonas i Vetenskapsrådets rapport om området utbildningsvetenskap från 2019 är behovet av att förstärka forskningskapaciteten inom detta område avsevärt och resultera i ökade antal av doktorander, forskare och lärare samt stärka kunskaper om didaktik och klassrumsmiljöer med syfte att tillgodose alla barns och elevers lärande och digitala kompetens.⁶

Medan utbildningsvetenskap kan förstås som ett brett område sker automatiskt en avgränsning av detta område via den forskning som bedrivs vid Högskolan i Gävle. Forskningen inom utbildningsvetenskap sker genom en kombination av etablerade forskningsmiljöer och forskare med specifika forskningsprojekt. Den utbildningsvetenskapliga forskningen vid Högskolan går i huvudsak att finna inom avdelningen för utbildningsvetenskap respektive humaniora vid Akademin för utbildning och ekonomi, inom ramen för ämnesdidaktik vid andra akademier och i viss mån inom ämnen som vårdvetenskap, miljöpsykologi, arbetshälsovetenskap, industriell ekonomi, kriminologi, hälsovetenskap, psykologi, socialt arbete och idrottsvetenskap. Forskningen belyser både frågor som kan knytas till utbildning och dess villkor och frågor kopplade till undervisning, lärmiljöer och undervisningsprocesser. Det rör sig om utbildningars historiska, samhälleliga och politiska sammanhang, lärares arbetsmiljö, hälsa i utbildning, olika former av ämnesdidaktisk forskning samt undervisningens och lärandets förutsättningar, former, innehåll, organisering, processer och utfall. Den huvudsakliga forskningen som tar form inom området utbildningsvetenskap vid Högskolan är idag inriktad på lärarutbildningarna. Samtliga ämnen som ingår i något eller några lärarutbildningsprogram har potential att bidra med forskning som ryms inom området utbildningsvetenskap. Forskningen inom området har på senare år även öppnat upp för forskning om utbildning och lärande i den privata sektorn samt inom hälso- och sjukvård via Högskolans satsning på strategiska forskningsområden.

Lärarutbildning är en av Högskolans största utbildningar med nästan 1 500 studenter (se Tabell A) och den undervisning som ges inom ramen för området utbildningsvetenskap sker i huvudsak i lärarutbildningarna. Högskolan vill erbjuda lärarstudenter en komplett utbildningsmiljö som innefattar utbildningar på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå och där personalen har en hög kompetens. Vikten av att forskningsanknyta undervisning betonas även i Högskolans kvalitetssäkringspolicy.⁷

Utbildning på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap har möjlighet att (a) möta behovet av fler doktorander och rekrytering av disputerade lärare i området utbildningsvetenskap, (b) bidra till ökat antal undervisande lärare som har kompetens vad gäller att stärka forskningsanknytningen i utbildningar för blivande lärare, (c) bidra till att öka Högskolans egen vetenskapliga kompetens för

⁵ Askling, Berit (2006). Utbildningsvetenskap – Ett vetenskapsområde tar form. *Vetenskapsrådets rapportserie 16:2006*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

⁶ Vetenskapsrådet (2019). *Forskningsöversikt 2019. Utbildningsvetenskap*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

⁷ HIG-STYR 2018/54 Kvalitetspolicy.

att möta de samhällsutmaningar som läraryrket ställs inför idag, (d) erbjuda en forskningsmiljö för doktorander som bygger på nationellt och internationellt samarbete för att hantera samhällsutmaningar, e) erbjuda en komplett utbildningsmiljö för ett utbildningsområde med en stor andel kvinnliga studenter, lärare och forskarutbildade och på så sätt skapa förutsättningar för dessa kvinnors möjlighet till karriärsutveckling och (f) stärka kunskaper om didaktik för att tillgodose en skola med hög kvalitet för framtida generationer.

Val av forskarutbildningsämne i relation till område

Det planerade forskarutbildningsämnet är *didaktik* (SCB-klassning: 50302).

Didaktik med betydelsen *läran om undervisning* har länge betraktats som en deldisciplin till pedagogik. Då pedagogik är bredare än didaktik har undervisningsnära frågor och undervisningsinnehållet hamnat i skymundan vilket har medfört att didaktiken under 1980-talet kom att lyftas fram som viktig och i behov av att stärkas i Sverige.⁸ Argument för att stärka didaktisk forskning handlade inte minst om behovet av att stärka lärarutbildning⁹ vilket är viktigt att betona även i denna ansökan som lyfter fram vikten av att inrätta en forskarutbildning med syfte att stärka kvalitet och meriteringsmöjligheter inom lärarutbildningsprogrammen och lärares yrkespraktik.

Forskning i didaktik vid Högskolan fokuserar i stora drag (relationer mellan) innehåll, lärare och lärandesubjekt samt frågeställningar såsom varför undervisning byggs upp som den gör, vad för mål och innehåll som väljs ut, vilka metoder och arbetssätt som används i undervisningen och motiv därtill och frågor kring hur, när och var undervisningen kan bedrivas. Även frågor kring hur undervisning kan förstås och upplevas av olika aktörer är i fokus liksom de normer, värderingar och handlingsmönster som kan ligga till grund för olika val och tillvägagångssätt.¹⁰ Historiskt sett har två olika traditioner format didaktik som forskningsfält: den anglosaxiska och den kontinentala med främst tyska influenser. Medan den anglosaxiska traditionen har betonat kunskaper om metodik har den kontinentala didaktiken utvecklats i relation till bildningsbegreppet vilket lett till ett tydligare fokus på didaktikens vad- och varför-frågor. Under senare år har dessa två traditioner närmast sig varandra¹¹ vilket också går att skönja i den forskning som bedrivs vid Högskolan.

Didaktik som forskningsfält kan också delas in i ämnes- och allmändidaktisk forskning. Medan ämnesdidaktiken riktar strålkastarljuset mot hur ett specifikt ämnesinnehåll kan förstås och omsättas i undervisning är allmändidaktikens fokus inte bundet till specifika ämnesinnehåll utan lyfter frågor om undervisning och lärande som är mer allmänna till sin karaktär. Samtidigt är det svårt att helt särskilja ämnes- och allmändidaktisk forskning då all undervisning bygger på ett specifikt

⁸ Englund, Tomas (2006). New Trends in Educational Research. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 50(4), s. 383–396.

⁹ Se bland annat: Askling, Berit (2006). Utbildningsvetenskap – ett vetenskapsområde tar form. *Vetenskapsrådets rapportserie: 16:2006*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

¹⁰ Jmf exempelvis: Englund, Tomas (2007). Om relevansen av begreppet didaktik. *Acta Didactica*, s. 1-12.

Englund, Tomas (1997) Undervisning som meningserbjudande. I Michael Uljens (red.) *didaktik* s. 120-145. Lund: Studentlitteratur; Hopmann, Stefan (2007). Restrained Teaching: The Common Core of Didaktik. *European Educational Research Journal*, 6(2), s. 109-124; Jackson, Philip W. (1992). Conceptions of Curriculum and Curriculum Specialists. I Philip W. Jackson (red.) *Handbook of Research on Curriculum* (s. 3-40). New York; Schwab, Joseph J. (1970/2013). The practical. A language for curriculum. *Journal of Curriculum Studies*, 45(5), s. 591-621; Uljens, Michael (2001). On General Education as Discipline. *Studies in Philosophy and Education*, 20, s. 291-301; Wahlström, Ninni (2019). *Didaktik. Ett professionsbegrepp*. Malmö: Gleerup, kap. 1.

¹¹ Wahlström, Ninni (2019). *Didaktik. Ett professionsbegrepp*. Malmö: Gleerup; Englund, Tomas (2007). Om relevansen av begreppet didaktik. *Acta Didactica*, s. 1–12; Englund, Tomas (1997) Undervisning som meningserbjudande. I Michael Uljens (red.) *didaktik* s. 120–145. Lund: Studentlitteratur.

(ämnes)innehåll och där möjligheter att med skärpa närma sig ämnesdidaktik är beroende av kunskaper inom det allmäntdidaktiska forskningsfältet.¹² Utifrån den analys vi har gjort kan vi se allmäntdidaktiska dimensioner i ämnesdidaktisk forskning på Högskolan.

Den didaktiska forskningen vid Högskolan inom området utbildningsvetenskap bygger på en bred didaktik med utgångspunkt i den kontinentala didaktikens frågeställningar men som också tar hurfrågor i beaktande. De forskningsgrupper där didaktiska frågor behandlas rör nätbaserat lärande *Informationsteknologi i lärande (IT i lärande)*, demokrati och likvärdighet i lärmiljöer *Studies in Education for Equity, Democracy and Sustainability (SEEDS)*, rummets betydelse i lärmiljöer *Research On Learning Environment (ROLE)* och lärande kopplat till förskola *Early Childhood Education (ECE)* (se Tabell D) samt ämnesdidaktik (matematik, svenska, religion, engelska). Tre av forskningsgrupperna finns representerade i Högskolans strategiska satsning *Innovativt lärande* nämligen **IT i lärande** samt **SEEDS** och **ROLE**. Den didaktiska forskningen har i huvudsak ett fokus på helhet, samband och villkor för undervisning och rör sig mellan undervisningsnivå, organisationsnivå och samhällsnivå:

- **Undervisningsnivå:** lärandeprocesser hos individen, individens förutsättningar för lärande, lärarprofessionens uttryck och villkor, val och motivering av ämnesinnehåll, samspelet och relationen mellan olika delar som ingår i undervisningssituationen samt samspelet mellan individer och grupper i olika lärandekontexter.¹³
- **Organisationsnivå:** organisation och ledning av undervisning och utbildning, ekonomiska ramar, politiska styrformer på olika nivåer och lärmiljöers utformning i relation till konsekvenser för lärande och undervisning(sinne håll).¹⁴
- **Samhällsnivå:** hur undervisningssyften och mål i samhällen tar form och uttryck historiskt och i nuet med konsekvenser för framtiden. Här studeras hur innehållet i och hanteringen av kunskap, socialisation, värden och människors villkor formeras och förändras mellan olika tider, kontexter, grupper och individer samt konsekvenser av dessa formeringar för lärande och undervisningsinnehåll mer specifikt.¹⁵

¹² Wahlström, Ninni (2019). *Didaktik. Ett professionsbegrepp*. Malmö: Gleerup, s. 39ff; Wahlström, 2019, s. 39 ff.; Sjöholm, Kaj, Kansanen, Pertti, Hansén, Sven-Erik & Kroksmark, Tomas (2017). Ämnesdidaktik – en integrerad del i allmäntdidaktik s. 49–68 . I Sven-Erik Hansén, Liselott Forsman (red.) *Allmäntdidaktik. Vetenskap för lärare*. Lund: Studentlitteratur.

¹³ Dessa frågor behandlas i olika forskningsgrupper (se Bilaga 3): **SEEDS** (se exempelvis Gran, Pettersson & Molstad, 2019; Francia & Edling, 2017; Edling & Frelin, 2016; Edling & Liljestränd, 2018; Edling, 2021; Edling, 2020; Ammert, Sharp, Löfström & Edling, 2020; Löfström, Ammert, Sharp & Edling, 2019), **ROLE** (Elm & Nordqvist, 2019; Fransson & Frelin, 2016; Frelin & Grannäs, 2020; Grannäs & Kelchtermans, 2019; Grannäs & Frelin 2017; Frelin & Fransson, 2019; Rytivaara & Frelin, 2017), **IT i lärande** (se exempelvis Holmberg, Fransson & Fors, 2018; Fransson, Holmberg & Westelius, 2020; Fransson, Holmberg, Lindberg & Olofsson, 2019; Fransson, Lindberg & Olofsson, 2018; Olofsson, Lindberg & Fransson, 2018), matematikdidaktik (se exempelvis Attorps & Kellner, 2017; Asami-Johansson, Attorps & Winslöv, 2020; Asami-Johansson, 2019; Asami-Johansson & Attorps, 2019; Weurlander, Cronhjort & Filipsson, 2017; Cronhjort, Weurlander & Filipsson, 2018; Cronhjort & Hagemann-Jensen, 2021), **ECE** (Bäckman, Elm & Magnusson, 2020; Magnusson, 2016; Bäckman, Hammarberg & Eriksson, 2016).

¹⁴ Dessa frågor behandlas i olika forskningsgrupper (se Bilaga 3): **SEEDS** (se exempelvis Boström & Haglund, 2020; Lindblad & Pettersson, 2019; Elde Molstad, Pettersson & Forsberg, 2017; Pettersson, Proitz & Forsberg, 2017; Pettersson, Popkewitz & Lindblad, 2017; Francia & Edling, 2019), **ROLE** (Frelin, 2020; Grannäs & Frelin, 2020; Grannäs & Frelin, 2017), **IT i lärande** (Fransson, 2016, 2018; Fransson, Lindberg & Olofsson, 2018; Fransson, Holmberg & Westelius, 2020).

¹⁵ Denna nivå är svagast representerad och går i huvudsak att finna i forskningsgruppen **SEEDS** (se exempelvis Wärvik, Lindblad, Pettersson & Runesdotter, 2020; Mikhaylova & Pettersson, 2020; Pettersson, 2020; Lindblad, Pettersson & Popkewitz (red.), 2018; Edling, Sharp, Ammert & Löfström, 2020; Ammert, Edling, Löfström & Sharp, 2017; Mooney Simmie & Edling, 2016; Edling & Macrine, 2021) men även i forskningsgruppen **IT i lärande** (se exempelvis Fransson, 2016; Fransson, Lindberg & Olofsson, 2018; Olofsson, Fransson & Lindberg, 2020). Det finns även forskning om lärarutbildning och om hur lärarutbildning kan svara mot behov i samhället (se exempelvis Cronhjort, Naeslund & Nyberg, 2017a; Cronhjort, Naeslund & Nyberg, 2017b; Cronhjort & Geschwind, 2020; Cronhjort, Bengmark, Kann & Kann, 2020).

Forskning i didaktik vid Högskolan belyser således på olika sätt och med olika tyngdpunkter kopplingar mellan samhälleliga och organisatoriska villkor för undervisning, undervisningens idéer, utformande och utfall som i sin tur inbegriper kunskaper om policy, lärandeprocesser, metoder, lärverktyg, undervisningsinnehåll, lärandemiljöer, skolklimat, lärares arbete och profession liksom individers lärande och identitet. Olika teorier används i den didaktiska forskning som bedrivs vid Högskolan men dessa förenas genom sättet som de betonar (a) att materiella, ekonomiska och sociala förutsättningar liksom handling och idéer hänger samman, (b) att språket är viktigt att studera för individers lärande och meningsskapande, (c) att undervisningens fokus, innehåll, processer och utfall skiftar beroende på tid och kontext och (d) att handlingars konsekvenser för människors livssituation är viktiga att belysa.

Medan utbildningsvetenskap som område är brett och också innefattar studier om utbildning som inte har explicit koppling till den offentliga sektorn och formella undervisningsprocesser, är den didaktiska forskning som bedrivs vid Högskolan mer avgränsad. Inom dessa ämnen studeras till övervägande del olika nivåer av utbildningssystemet från förskola till högre utbildning och med betoning på formella undervisningsprocesser och breda didaktiska frågeställningar.

Val av ämne i relation till Högskolans strategiska satsningar

Utbildnings- och forskningsstrategi för Högskolan i Gävle, 2021–2030 (se Bilaga 1) visar Högskolans strategiska satsningar som innefattar att utveckla både *kompletta utbildningsmiljöer* och *utmaningsdrivna och strategiska forskningsområden*. Med kompletta utbildningsmiljöer menas att Högskolan inom ett avgränsat vetenskapligt fält erbjuder utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå, samt härbärgerar ett antal forskningsmiljöer med en kritisk massa av professorer, lektorer och pedagogiskt meriterade lärare som kan säkerställa att en verksamhet över tid kan hålla en hög akademisk kvalitet och hållbarhet. Föreliggande ansökan avser att skapa en komplett utbildningsmiljö inom området utbildningsvetenskap.

Frågan om strategiska forskningsområden utgår ifrån Högskolans ambition att vara en utmaningsdriven högskola som skapar regional, nationell och global samhällsnytta. I detta har fyra strategiska forskningsområden identifierats kring vilka forskning har samlats: Hållbar stadsutveckling, Hälsofrämjande arbete, Intelligent industri och Innovativt lärande. I detta är samhällsutmaningar och tvärvetenskapliga samarbeten drivkrafter vilket framträder i skrivningar om att de strategiska forskningsområdena bygger på en *utmaningsdriven dimension* kring forskning och utbildning. Den traditionella disciplinära forskningen och utbildningen ingår i det som benämns utgöra *kunskapsdimensionen*.

Medan kunskapsdimensionen handlar om forskning i nära anslutning till ämnen och grundutbildning handlar den utmaningsdrivna dimensionen om att forskningen ska ta hänsyn till rådande utmaningar i samhället, sträva efter att bemöta dem på ett konstruktivt sätt och främja tvärvetenskaplighet och således bidra med viktiga lärdomar för hur dessa utmaningar kan bemötas och hanteras. Forskning i didaktik genomförs såväl inom kunskapsdimensionen som inom ramen för den utmaningsdrivna dimensionen. Det strategiska forskningsområde på Högskolan som ligger närmast utbildningsvetenskap och det tänkta forskarutbildningsämnet didaktik benämns *Innovativt lärande* som både hämtar sin näring från och stöder didaktisk forskning. Innovativt lärande har som mål att

stimulera innovativa idéer och strategier för lärande som är hållbara, rättvisa och demokratiska. Det är dock viktigt att framhålla att forskningen som bedrivs inom ämnet didaktik är bredare än begreppet *lärande*.

I Högskolans Utbildnings- och forskningsstrategi (se Bilaga 1) för åren 2021–2030 finns sex huvudstrategier angivna för att nå de övergripande målen om att (a) Högskolans kompletta akademiska miljöer har internationell lyskraft och (b) Högskolan är en utmaningsdriven högskola som skapar lokal och global samhällsnytta. Föreliggande ansökan om examenstillstånd på forskarnivå ligger i linje med flertalet av de listade huvudstrategierna. Ansökan är ett resultat av strategiska prioriteringar för att skapa kompletta akademiska miljöer som främjar utbildningarnas kvalitet, anseende och relevans och de satsningar som gjorts för att utveckla former för nätbaserat lärande och innovativa lärmiljöer och ta en ledande position inom livslångt lärande.

Högskolan har också valt att långsiktigt och strategiskt satsa på praktiktäna forskning genom att under 2017–2021 medverka i den riksomspännande försöksverksamheten kring praktiktäna forskning benämnd *Utveckling, lärande, forskning* (ULF) där Högskolan är knuten till den s.k. Uppsalanoden. I denna anda har Högskolan också satsat interna forskningsmedel på praktiktäna och verksamhetsutvecklande forskning i för regionen centrala forskningsprojekt. Långsiktig samverkan och strategiska partnerskap utvecklas också inom ramen för Regionalt utvecklingscentrum i X-län (RucX) som är ett samverkansorgan mellan Högskolan, elva kommunala skolhuvudmän, fristående skolhuvudmän och där lärarnas fackliga organisationer, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Hälsinglands utbildningsförbund och Region Gävleborg medverkar.

Hur området och ämnet förhåller sig till utbildning på grund och avancerad nivå

Området utbildningsvetenskap omfattar ett av Högskolans största utbildningsområden som inkluderar förskolläraprogrammet, grundlärarprogram (med inriktningar F–3, 4–6 och fritidshem), ämneslärarprogram 7–9 eller gymnasiet, kompletterande pedagogisk utbildning (KPU), fristående kurser i pedagogik samt magister- och masterprogrammen i utbildningsvetenskap. Utöver detta finns för området relevanta fristående kurser. De olika lärarutbildningsprogrammen ingår i gruppen *bristyrkesutbildningar* som Högskolan sedan 2014 har ansvar att utöka. Lärarutbildningsprogrammen utgör tillsammans den största gruppen inom bristutbildningar på Högskolan. En stor del av dessa utbildningsprogramms undervisningsinnehåll utgörs av frågor av didaktisk relevans. I Tabell A nedan anges omfattningen av platser, förstahandssökande per plats och avlagda examina för de olika utbildningsprogrammen inom området utbildningsvetenskap under 2020.

TABELL A. STATISTIK OM LÄRARUTBILDNINGAR OCH FRISTÅENDE KURSER INOM OMRÅDET
UTBILDNINGSVETENSKAP 2020.

Utbildning	Totalt antal pågående studenter inom programmet	Förstahands-sökande per plats inför ht 2020 Campus/ Distans	Antal examina under 2020
Förskolläraryrket	549	1,9 / 4,5	101
Grundläraryrket F-3	343	2,9 / 4,6	57
Grundläraryrket inr. 4-6	168	4,5	35
Grundläraryrket inr. Fritidshem	100	2,3 / 3,7	25
Ämnesläraryrket inr. 7-9 eller gymnasiet	255	1,2 / 5,5	38
Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU)	64	2,1	34
Magisterprogrammet i Utbildningsvetenskap (första intag 2020)	33	1,2	saknas
Masterprogrammet i Utbildningsvetenskap (första intag 2018)	77	1,5	saknas

Studenter har idag möjlighet att inom området utbildningsvetenskap läsa kurser på grundnivå och avancerad nivå enligt ovan.

År 2016 beslutade UKÄ att bevilja Högskolan tillstånd att utfärda examen på masternivå inom området utbildningsvetenskap.¹⁶ Personer med examen inom det utbildningsvetenskapliga området gavs då möjlighet att läsa kurser på avancerad nivå och att avlägga en examen på masternivå. År 2018 började den första omgången studenter på masterprogrammet. Ett utvecklingsarbete har också pågått för att inom ramen för det examenstillståndet ge möjlighet för magisterexamen och i januari 2020 började de första studenterna på magisterprogrammet i utbildningsvetenskap. Det magisterprogrammet leder fram till en för forskarutbildningen behörighetsgivande examen.

¹⁶ UKÄ (2016). *Högskolan i Gävles ansökan om tillstånd att utfärda masterexamen inom området utbildningsvetenskap*. Beslut 2016-05-02. Reg.nr 42-402-15. Stockholm: Universitetskanslersämbetet.

Masterprogrammet och magisterprogrammet i utbildningsvetenskap har en särskild inriktning mot verksamhetsutveckling och bygger på didaktikens breda frågeställningar där miljön för undervisning och lärande uppmärksammas. Master- och magisterprogrammen utgör en rekryteringsbas till utbildning på forskarnivå och sålunda finns en tydlig progression mellan grundläggande utbildning, utbildning på avancerad nivå och den tänkta utbildningen på forskarnivå.¹⁷ Forskare tänkta att handleda och utbilda i den tänkta forskarutbildningen undervisar även inom master- och magisterprogrammen. Valet av området utbildningsvetenskap och forskarutbildningsämnet didaktik möjliggör i sin tur både en progression och en fördjupning inom området med fokus på praktknära studier av olika didaktiska praktiker. Master- och magisterprogrammen har en relativt god sökbild, vilket framgår av Tabell B nedan.

TABELL B. SÖKANDE OCH ANTAGNA TILL MASTER- OCH MAGISTERPROGRAMMEN I
UTBILDNINGSVETENSKAP

Program	Behöriga första-handssökande, prio 1	Registrerade antagna	Pågående feb. 2021
Masterprog. kull 21	67	35	35
Magisterprog. kull 21	56	22	22
Masterprog. kull 20	69	16	18
Magisterprog. kull 20	102	22	11
Masterprog. kull 19	105	27	14
Masterprog. kull 18	84	25	10

Med rätten att examinera på forskarnivå skapas ännu bättre förutsättningar att upprätthålla och öka den vetenskapliga kvalitén och förankringen såväl på master- och magisterprogrammen som i de olika lärarutbildningsprogrammen med examen på grundnivå och avancerad nivå. Föreliggande ansökan ingår sålunda i en medveten strategi att säkerställa den långsiktiga forskningsanknytningen av Högskolans samtliga lärarutbildningsprogram samt personalförsörjningen. Exempelvis kommer doktorander att genomföra institutionstjänstgöring i form av undervisning och det skapas också möjligheter att efter examen anställa de nyblivna doktorerna. På ett nationellt plan bedöms lärosäten stå inför en betydande brist på disputerade lärare som kan arbeta inom lärarutbildning och föreliggande ansökan avser att möta även denna utmaning.¹⁸ En utbildning på forskarnivå bidrar även till att öka omfattningen av och aktiviteten i den vetenskapliga miljön vilket stärker både kollegiet i stort och utbildningar på grundläggande och avancerad nivå.

Forskarutbildningsämnet didaktik finns enligt UKÄ:s register från 2019 på tio lärosäten i Sverige: Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Malmö

¹⁷ En student som började masterprogrammet 2018 antogs 2020-10-01 till forskarutbildning vid Karlstads universitet inom ramen för forskarskolan Kunskap, ämnen och kvalitet i lärarutbildning och klassrum (KÄKK).

¹⁸ UKÄ (2020). *Universitet och högskolor. Årsrapport 2020*. Stockholm: Universitetskanslersämbetet.

universitet, Mälardalens högskola, Jönköping University, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet. Valet av didaktik som forskarutbildningsämne är med detta som bakgrund strategiskt. Det ger möjlighet till ämnesövergripande samarbete med andra lärosäten samtidigt som Högskolan får en god rekryteringsmöjlighet då varken Högskolan Dalarna eller Mittuniversitetet har utbildning på forskarnivå inom detta ämne.

Områdets relevans i relation till samhälle liksom befintligt regionalt och nationellt utbildningsutbud

Högskolan har både en forsknings- och en utbildningsverksamhet som baseras på en lång tradition av nära samverkan med såväl den offentliga sektorn som näringslivet i regionen. Region Gävleborg där Högskolan är lokaliserad har dock en del utmaningar att hantera kopplat till utbildningsnivå, arbetslöshet, ohälsa samt på företagande.

Att stärka kunskapsutvecklingen och kunskapsnivån inom Gävleborg är viktigt eftersom regionen registrerar en lägre utbildningsnivå än för riket som helhet, då ”33 procent av alla i åldrarna 25–64 år har eftergymnasial utbildning, jämfört med 43 procent i riket”.¹⁹ Regionen har också en större andel barn som lever i ekonomisk utsatthet och med en längre disponibel inkomst än i riket. Den lägre utbildningsnivån anges även som förklaring till en högre arbetslöshet i Gävleborg än i riket. Av de studenter som antogs till basårutbildning vid Högskolan 2018 hade 27 % utländsk bakgrund vilket i rapporten ställs i kontrast till lärosäten i landet där nivån är mycket lägre.²⁰ Sammantaget visar detta att det finns ett extra stort behov för Högskolan att stärka kompetensen bland medarbetare såväl i regionens skolor som vid Högskolan i frågor kopplade till undervisning, utbildning och forskning inom det utbildningsvetenskapliga området. Doktorander blir här ett viktigt tillskott inte minst för Högskolans lärarutbildningar.

Skolhuvudmännen i Gävleborgs län står sålunda inför stora utmaningar och den samverkan som finns mellan Högskolan och regionens skolhuvudmän är därför av central betydelse för att stärka regionens möjligheter till positiv utveckling. Samverkan sker bland annat inom ramen för det regionala samverkansorganet Regionalt utvecklingscentrum i X-län (RucX), där Högskolan, elva kommunala skolhuvudmän och fristående skolhuvudmän, Hälsinglands utbildningsförbund, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Region Gävleborg och lärarnas fackliga organisationer samverkar kring lärarutbildning, skolutveckling och forskning inom det utbildningsvetenskapliga området. Sedan några år pågår ett arbete med att utveckla och fördjupa formerna för samverkan för att bättre kunna möta de utmaningar som finns inom ramen för utbildningssystemet. Där ingår att samverka kring praktisknära forskning och skapa förutsättningar för skolutveckling i alla skolformer. En del i detta utvecklingsarbete handlar om att utveckla en gemensam ”forskningspott” där Högskolan, kommuner och andra aktörer investerar och gemensamt beslutar om fördelningen av forskningsmedel. Denna pott ska stödja praktisknära och verksamhetsutvecklande forskning i samverkan med aktörer i förskolor, fritidshem och skolor.

RucX utgör således en plattform för samverkan, utveckling och forskning. Flertalet av forskningsprojekt med utbildningsvetenskaplig inriktning som bedrivs vid Högskolan sker idag i nära samverkan med aktörer vid regionens förskolor, fritidshem och skolor. Forskningsprojekten i sin tur

¹⁹ Region Gävleborg (2019). *Årsredovisning Region Gävleborg* (s. 35).

²⁰ Universitetskanslersämbetet (2018). *Årsrapport 2018*. Rapport nr 2018:195. Stockholm: Universitetskanslersämbetet (s. 69).

är till stor del kopplade till forskningsgrupper där redan nu anställda doktorander (se Bilaga 2) är aktiva medlemmar och således får en god ingång till kontakter för regional samverkan och inblick i den praktikinära forskning som bedrivs.

Inom ramen för RucX medverkar Högskolan i den nationella försöksverksamhet kring praktikinära forskning (s.k. ULF-samverkan) som bedrivs med Uppsala universitet, Umeå universitet, Karlstads universitet och Göteborgs universitet som samordnande parter. Projektets fokus på utveckling, lärande och forskning (därav akronymen ULF-samverkan) innebär ett nära samarbete med skolhuvudmän och förskolor kring praktikinära och verksamhetsutvecklande forskning.

För skolhuvudmännen kan anställning av medarbetare med doktors- eller licentiatexamen bidra till att stärka uppbyggnaden av lokala forskningsmiljöer liksom att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet, måluppfyllelsen och strävan efter en utbildning på vetenskaplig grund. Med en utbildning på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap vid Högskolan ökar möjligheterna och incitamenten för skolhuvudmännen inom RucX att ekonomiskt stödja forskning och utbildning på forskarnivå inom detta område. Den goda kontakten med skolhuvudmän och andra aktörer i regionen har möjlighet att komma doktoranderna positivt till del genom att nätverk och personkännedom finns utarbetade.

Enligt statistik från Skolverket²¹ framkommer det att Gävleborgs län sedan länge är placerat i landets bottenkikt vad gäller behörighet i lärarkåren. En utbildning på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap kan således bidra till att möta dessa utmaningar.

Planerad start och omfattning av doktorander

Den planerade utbildningen på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap och ämnet didaktik är tänkt att sjasättas hösten 2022 och Högskolans ambition är att anta minst två nya doktorander per år och att området fullt utvecklat har tio doktorander. Dock, för att miljön ska få en än snabbare mognadsgrad föreslås det fyra doktorander redan år 1, men sedan två per år från år 3 och framåt (se även avsnittet Resurser samt budget i Bilaga 2). I dagsläget finns redan elva doktorander inom området utbildningsvetenskap vid Högskolan som är antagna vid annat lärosäte (se Bilaga 2). Med en tjänstekonstruktion om 80 % doktorandstudier och 20 % institutionstjänstgöring, eller motsvarande, kommer mellan 10 och 15 doktorander att vara i systemet samtidigt. Den volymen borgar för att en kritisk massa av doktorander upprätthålls.

---

²¹ My Newsdesk (2019). *Gävleborg har lägst lärarbehörighet i hela landet.*

Personal

I denna del kommer kompetensen hos personalen att vara i blickfånget där syftet är att synliggöra de handledare och den personal som kommer att säkra långsiktig kvalitet och utveckling i utbildning på forskarnivå. Inventeringen av lärarkompetensen bland lärare som ska undervisa och/eller handleda i utbildning på forskarnivå bygger i huvudsak på medarbetare inom Akademin vilka ska ge stabilitet och varaktighet till forskarprogrammets undervisning. Medarbetare som organisatoriskt inte tillhör Akademin, men som bedriver ämnesdidaktisk forskning inom ramen för det planerade forskarutbildningsämnet didaktik, inkluderas i tabellerna. Alla handledare är inbjudna till Högre seminariet i utbildningsvetenskap och ingår på så sätt i en gemensam forskningsmiljö.

Antalet lärare, handledarresurser och forskarnas sammantagna kompetens

Antalet lärare och forskare som kommer att ingå i utbildningen på forskarnivå summeras i tabell 1 och 2 i sin helhet (se Bilaga 2). I tabellerna listas 14 huvudhandledare och 16 biträdande handledare. Bland huvudhandledarna ryms fem heltidsanställda professorer samt ytterligare två som söker om befordran. Utöver professorer och docenter finns idag doktorer vilkas kompetens ligger inom didaktik och som är på gång att meritera sig till docenter varav en har lämnat in sin ansökan. Vissa forskare är disputerade inom olika ämnen men har i sin forskning en inriktning mot och kompetens för området utbildningsvetenskap (se Bilaga 3). De forskare som är listade i Bilaga 2 utgör sålunda ett snävt urval av dem som kan tänkas vara huvudhandledare och biträdande handledare. Över tid, med ökad kompetens, kommer forskare listade i tabell 2 (se Bilaga 2) att kunna verka som huvudhandledare och biträdande handledare.

Åldersstrukturen visar på en grupp av seniora forskare med många år kvar i karriären, ca hälften av handledarkapaciteten är födda 1965 eller senare (se Bilaga 2). Vad gäller kommande pensionsavgångar kan noteras att det finns en person (professor) som är äldre än 64 år bland de potentiella huvudhandledarna och noll personer bland de potentiella biträdande handledarna. Övriga medarbetare som är 64 år eller äldre har inte listats i tabell 1 och 2.

Forskarnas erfarenhet av handledning och forskarutbildning

Inom området utbildningsvetenskap finns erfarenhet av forskarutbildning och handledning av doktorander. Då Högskolan inte har egen rätt att utfärda examen på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap, eller ämnen förknippade med området, har denna erfarenhet och kompetens utvecklats i samarbete med andra lärosäten – företrädesvis genom att medverka som handledare, delta i handledarkollegium, i forskarutbildningskurser och i uppbyggnad av forskarskolor.

Vid Högskolan finns i nuläget elva av Högskolan finansierade doktorander inom området utbildningsvetenskap som är formellt antagna vid andra lärosäten. I nuläget är doktorander antagna vid Umeå universitet, Uppsala universitet och Åbo akademi. I samtliga fall har doktoranden handledare från det antagande lärosätet, medan lärare från Högskolan i Gävle är antingen huvudhandledare eller biträdande handledare. Deltagande i forskarutbildning vid andra lärosäten innebär att handledare från Högskolan ingår i handledarkollegier vid mottagande lärosäte och får insyn i och erfarenhet av forskarutbildning. Avtal finns som reglerar doktorandernas anställning och de åtaganden som Högskolan och mottagande lärosäte har. Det finns sålunda goda kontakter med andra lärosäten vad gäller såväl

forskarutbildning som forskningsprojekt. I Bilaga 7 framgår erfarenheten av handledning på forskarnivå bland de forskare som är verksamma inom området utbildningsvetenskap vid Högskolan.

De nationella och internationella universitet som har ingått i samarbeten med Högskolan och där medarbetare från Högskolan varit huvudhandledare eller biträdande handledare för doktorander de senaste tio åren är följande: Uppsala universitet, Umeå universitet, Åbo Akademi, Stockholms universitet, Linköpings universitet, Wayne State University USA, Universidad Autónoma i Madrid, Tarbiat Modares University i Iran, Tbilisi State University i Georgien, Kungliga Tekniska högskolan, Karlstads universitet, Luleå tekniska universitet, Alex Ekwueme Federal University Ndufu-Alike i Nigeria, Köpenhamns universitet, University of Chester i England och Kent State University USA (se Bilaga 7). Av samtliga samarbeten vad gäller doktorandhandledning sticker Uppsala universitet ut med flest doktorander följt av Umeå universitet.

De samarbeten som har utvecklats mellan de olika nationella och internationella universiteterna har gjort det möjligt att göra jämförelser och dra nya lärdomar vad gäller praxis för forskarutbildning och handledning, vilket lyfts upp och synliggörs i handledarkollegiet vid Högskolan. Det kan exempelvis handla om organisering och arbetssätt i utbildning på forskarnivå, erfarenheter gjorda i handledning eller vilka frågor som betonas. Dessa erfarenheter har stärkt arbetet i handledarkollegiet samt dess kompetens.

Flera av forskarna har också via inbjudan från andra lärosäten och som en följd av att Högskolan medverkar, eller medverkat, i forskarskolor haft möjlighet att (a) undervisa i forskarutbildningskurser vid andra lärosäten, såväl nationellt som internationellt, och (b) vara med och bygga upp en utbildning på forskarnivå. Exempel på detta är Högskolans medverkan i forskarskolorna GRADE (2018–2022) och UPGRADE (2020–2024) och tidigare i Forskarskolan i naturvetenskapernas, matematikens och teknikens didaktik (FontD, 2009–2015), Forskarskolan i utbildningsvetenskap med inriktning mot didaktik (2007–2011) och forskarskolan Teknikutbildning för framtiden (TUFF) (2008–2011).

Högskolan medverkar i dagsläget i två forskarskolor kopplade till området utbildningsvetenskap: *Forskarskolan för digitala teknologier i utbildning*, förkortad GRADE, (2018–2022) och *Forskarskolan Lärarutbildning och skolans digitalisering*, förkortad UPGRADE, (2020–2024) som båda finansieras av Vetenskapsrådet. Vid Högskolan anställdes en doktorand till GRADE 2018 och en till UPGRADE 2020. Huvudhandledare för dessa två doktorander är professor vid Högskolan som också ingår i forskarskolornas styrelse. Inom ramen för forskarskolorna anordnas årligen symposium där även doktorander som inte är med i forskarskolorna men som finns i deras nätverk bjuds in. Genom medverkan i forskarskolan ges naturligt tillgång till de kurser och seminarier samt de nätverk och den forskning som genomförs inom ramen för forskarskolan. Förutom Högskolan ingår i forskarskolan GRADE Mittuniversitetet, Kungliga Tekniska högskolan, Göteborgs universitet, Högskolan Väst och Umeå universitet som är värduniversitet och samordnare för projektet, och för forskarskolan UPGRADE tillkommer förutom redan nämnda lärosäten Jönköping University, Högskolan i Halmstad och Linnéuniversitetet.

Forskarna vid Högskolan som har kompetens att handleda doktorander och undervisa på forskarnivå har även erfarenhet av olika former av granskningsuppdrag, anordnande av konferenser samt uppdrag

i betygsnämnd och/eller som opponenter på avhandlingar som i sin tur är viktiga erfarenheter i handledningssituationer. Samtliga uppdrag efterfrågar inte bara ämneskunskap utan även en förmåga att ge omdömen och att leda forskningsarbeten framåt (se Bilaga 3).

Forskarnas möjligheter till kompetensutveckling

Högskolan har ett arbetstidsavtal som säkrar att lektorer över en treårsperiod ska ha 20 % kompetensutvecklingstid i sin tjänst. I samband med medarbetarsamtal planerar avdelningschef och medarbetare vilka strategiska överväganden som ska ligga till grund för hur den enskilde medarbetarens kompetensutveckling ska inriktas. Detta dokumenteras och följs upp i samband med nästkommande medarbetarsamtal. Följaktligen finns en organisation som ger möjlighet till systematisk kompetensutveckling och meritering för forskare och handledare, t.ex. att följa utvecklingen inom det egna ämnesområdet, att gå handledarutbildning, behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning eller annan högskolepedagogisk utveckling, vilket i sin tur ger goda möjligheter för doktorander att få kvalificerat stöd i sina studier. Kompetensutvecklingen kan också inriktas på att utveckla den vetenskapliga kompetensen genom att möjlighet ges till ämnesforskning. För den vetenskapliga kompetensutvecklingen kan medarbetare även få tillgång till interna forskningsmedel, och många forskare har, eller har haft, externa forskningsmedel. Exempelvis har det under mer än tio år varit prioriterat att nydisputerade lärare ska få del av de interna forskningsmedlen för att få möjlighet och stöd till att, de närmaste åren efter disputation, göra en akademisk karriär.

Högskolan förfogar för 2021 över ett forskningsanslag som omfattar 110 miljoner kronor i statligt grundanslag och 75–80 miljoner kronor i externa forskningsmedel. Inom Högskolan nycklas forskningsmedel till ämnena via avdelningarna och akademierna enligt en fördelningsmodell som bygger såväl på basanslag (antalet disputerade) som på prestationer i form av publiceringar, förmåga att attrahera externa medel etc. Den huvudsakliga forskningen inom området utbildningsvetenskap bedrivs inom Avdelningen för utbildningsvetenskap med särskilt fokus på didaktik. Avdelningen förfogar över såväl interna forskningsmedel som externa forskningsmedel som i huvudsak sökts i konkurrens. Tabell C nedan anger omfattningen av dessa medel över tid.

De interna forskningsmedel som avdelningen erhåller fördelas efter prestation och strategiska överväganden. Medel avsetts till åtaganden, professorer, strategiska finansieringar och finansiering av doktorander inom de fyra större forskningsgrupperna inom området utbildningsvetenskap: **IT i lärande, SEEDS, ROLE** och **ECE** (se Tabell D). Fördelningen beslutas av avdelningschef efter beredning och i samråd med avdelningens forskningssamordnare (en professor) som har konsulterat forskningsgrupperna. Inom forskningsgruppernas ram fördelas medel till prioriterade forskningsprojekt där enskilda eller grupper av forskare ingår. Högskolan stödjer även forskares vetenskapliga kompetensutveckling och meritering via strategiska forskningsområden där forskare inom området utbildningsvetenskap är knutna främst till det strategiska forskningsområdet *Innovativt lärande*.

TABELL C. MEDEL FÖR FORSKNING VID AVDELNINGEN FÖR UTBILDNINGSVETENSKAP: INTERNFINANSIERING
OCH EXTERNFINANSIERING

År	Fo-anslag, interna medel [SEK]	Externa forskningsmedel [SEK]	Exempel på externa anslagsgivare
2021	9 338 000	6 200 000	Vetenskapsrådet, Sveriges kommuner och regioner, Energimyndigheten
2020	11 030 000	4 170 600	Vetenskapsrådet, Sveriges kommuner och regioner, Gävle kommun, Hudiksvalls kommun, Gavlefastigheter, Ifous, Skolverket, Skolforskningsinstitutet
2019	10 284 000	4 102 000	Vetenskapsrådet, Gävle kommun, Hudiksvalls kommun, Gavlefastigheter, Ifous, Skolverket, Vinnova
2018	9 240 000	2 722 000	Vetenskapsrådet, Gävle kommun, Hudiksvalls kommun, Ifous, Vinnova
2017	6 860 000	2 827 000	Vetenskapsrådet, Vinnova
2016	6 285 000	2 139 000	Vetenskapsrådet, AFA Försäkring
2015	6 186 000	1 918 000	Vetenskapsrådet, AFA Försäkring

Högskolan arbetar metodiskt med kompetensförsörjningsplaner inom Högskolans olika avdelningar för att säkra att det långsiktigt finns kvalificerad arbetskraft inom forskarutbildningar vad gäller både undervisande lärare och handledare. Vid exempelvis Avdelningen för utbildningsvetenskap finns idag nuvarande personals kompetensnivå systematiskt dokumenterad relaterad till verksamheternas uppskattade behov ur ett femårsperspektiv. Denna plan ger möjligheter att planera rekryteringsbehov och behov av kompetensutveckling och meriteringar i ett flerårsperspektiv, t.ex. inför pensionsavgångar. Utifrån planen kan meriteringar till docent- och professorskompetens planeras, liksom behov av pedagogisk kompetensutveckling, såsom t.ex. handledarutbildningar. Strategiska rekryteringar kan därmed planeras i god tid liksom strategiska satsningar med kompetensutvecklingsmedel eller interna forskningsmedel. På detta sätt beräknas kompetensförsörjningen för den planerade utbildningen på forskarnivå att säkras. Inom Avdelningen för humaniora finns ett liknande förfaringssätt där en satsning med fyra doktorander inom ramen för forskningsprojektet Språket som nyckel är ett exempel på strategi och satsning för att säkerställa kompetens långsiktigt. En strategisk satsning inom området utbildningsvetenskap genomfördes under åren 2017–2020 genom ett meriteringsprogram om 4,8 miljoner som nio lektorer fick ta del av, såväl didaktiker och pedagoger som ämnesdidaktiker.

Forskarutbildningsmiljö

Högskolan söker rätt att examinera på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap och planerar att inrätta endast ett examensämne för att kraftsamla resurserna. Syftet med denna del i ansökan är att redogöra för och analysera hur befintlig verksamhet på Högskolan har förutsättningar för att stödja doktorandernas forskarutbildningsmiljö. Med forskarutbildningsmiljö menas relationen mellan hur

verksamheten är organiserad och hur innehållet i organisationen stärker doktorandernas möjlighet att möta olika lärare och perspektiv samt knyta kontakter med forskare och doktorander internt och externt. Först redogörs för hur organisationens form och innehåll har möjlighet att möta doktorandernas behov av olika perspektiv och lärare. Därefter synliggörs produktionen av forskning och externfinansierade projekt och avslutningsvis redogörs för samverkan nationellt och internationellt. Närmast ges dock en inledande översikt över forskningen inom området utbildningsvetenskap.

Inledningsvis kan framhållas att den absolut övervägande delen av den forskning som tar form inom området utbildningsvetenskap vid Högskolan är idag riktad mot lärarutbildningarna. Samtliga ämnen som ingår i något eller några lärarutbildningsprogram har potential att bidra med forskning som rymms inom området utbildningsvetenskap. Forskningen inom utbildningsmiljön är i huvudsak kopplad till teman som relaterar till forskningsgrupperna **IT i lärande**, **SEEDS**, **ROLE** och **ECE**. Tre av forskargrupperna finns representerade i Högskolans strategiska satsning mot *Innovativt lärande* nämligen, **IT i Lärande**, **SEEDS** och **ROLE** med motiveringen att den forskningen är stark, utmaningsdriven och har potential till tvärvetenskapliga samarbeten.

Även den ämnesdidaktiska forskningen vid Högskolan utgör en viktig del i doktorandernas forskarutbildningsmiljö. Medarbetare som bedriver ämnesdidaktisk forskning inom ramen för det planerade forskarutbildningsämnet didaktik är placerade vid avdelningarna för respektive ämne. De är huvudsakligen samlade i två grupper av närliggande ämnen: På avdelningen för elektroteknik, matematik och naturvetenskap finns ämnesdidaktiker inom matematik, teknik, kemi, fysik och biologi, och på avdelningen för humaniora finns ämnesdidaktiker inom svenska, engelska och religionsvetenskap. Olika typer av nätverk för ämnesdidaktik fortsätter att utvecklas där didaktik utgör en central bas. Det finns också planer på en mer permanent verksamhet med syfte att stimulera ämnesdidaktisk forskning på Högskolan och stärka länken mellan forskning och lärarutbildning. Även dessa ämnesdidaktiker utgör resurser som kan användas för undervisning och handledning vid forskarutbildning. Högskolan har haft doktorander i ämnesdidaktik i samarbete med andra universitet inom exempelvis matematik, teknik, design och religionsvetenskap.

Det Högre Seminariet i Utbildningsvetenskap fungerar här som en central mötesplats där doktoranderna får möjlighet att diskutera didaktiska med forskare från olika grupper på Högskolan.

Hur organisationens form och innehåll möter doktorandernas behov

Kommande utbildning på forskarnivå är förankrad i en organisation vars delar behöver samverka för att skapa förutsättningar för god utbildning. Denna del ämnar beskriva hur den befintliga organisationen på Högskolan är uppbyggd och hur den redan idag stöttar forskarutbildning för de doktorander som är verksamma. Kvalitet, kollegialitet och tillit har lyfts fram som viktiga aspekter att ta hänsyn till på Högskolan och det finns en ambition att detta ska spegla av sig i organisationen som helhet.

Akademier, avdelningar och ämnen

Organisatoriskt är kärnverksamheten indelad i tre akademier. Akademierna leds av en akademichef med stöd av ett akademiråd, se Figur 1. Förutom Akademien för utbildning och ekonomi (i ansökan benämnd Akademien) finns Akademien för hälsa och arbetsliv och Akademien för teknik och miljö. För

alla anställda, inklusive doktorander, genomförs akademimöten fyra till fem gånger per år och det stödande akademirådet har en doktorandrepresentant. Doktorander deltar också vid avdelningsmöten där förutsättningar som påverkar doktorandernas arbetssituation kan synliggöras och diskuteras.

Akademin består organisatoriskt av tre avdelningar: Avdelningen för ekonomi, Avdelningen för humaniora och Avdelningen för utbildningsvetenskap. Området utbildningsvetenskap med det planerade forskarutbildningsämnet didaktik har följaktligen främst sin organisatoriska hemvist på Avdelningen för utbildningsvetenskap även om ämnesdidaktisk kompetens även finns på de andra avdelningarna inom Akademin samt vid de två andra akademierna. Avdelningen för utbildningsvetenskap består av tre ämnen: bildpedagogik, didaktik och pedagogik. Varje månad kallas personalen, inklusive doktorander, till avdelningsmöten som leds av avdelningschefen. Här finns det möjligheter för doktorander att ta del av information som påverkar deras eget arbete samt att påverka genom aktivt deltagande.

Utöver akademi- och avdelningsmöten anordnas regelbundet ämnesmöten där ämnesspecifika frågor kopplade till undervisning och forskning behandlas. Doktoranderna förväntas undervisa och innehållat vid ämnesmötena gör det möjligt för dem att påverka och forma undervisningsstrukturer men också fläta in sina specifika ämneskunskaper kopplade till deras egen forskning och forskarutbildning.

Vad gäller ledningsorganisation och centrala ansvarsposter vid Akademin finns det utöver akademichef en avdelningschef för varje avdelning och ämnesansvariga för de ämnen som ingår i avdelningarna. Inom var och en av de tre avdelningarna finns också en professor som har funktionen *forskningsamordnare*. Den organisation som i huvudsak stöttar forskningsmiljön som ansökan avser är lokaliserad inom Akademin, med de flesta medarbetare tillhörande Avdelningen för utbildningsvetenskap.

I den planerade utbildningen på forskarnivå kommer en studierektor att tillsättas. Studierektorn har till uppgift att säkerställa att regler och rutiner för utbildningen följs och att vara ett stöd för doktorander, handledare, forskarutbildningsämnesansvarig, akademiråd, akademichef och avdelningschef i frågor som rör regler och rutiner för utbildningen på forskarnivå. Studierektorn ska också vara ett stöd för doktorander och handledare i andra frågor, t.ex. stödja doktorandernas studiesociala aktiviteter, delta vid introduktionen av nyantagna doktorander, stödja arbetet med att upprätta och revidera individuella studieplaner och genomföra uppföljningssamtal med doktorander sex månader efter antagning samt i samband med halvtidsseminarium. Studierektorn genomför även årliga avstämningssamtal med doktorand och handledare i samband med revidering av doktorandens individuella studieplan. Vidare ska studierektorn bereda bedömning av behörighet hos sökande till en doktorandanställning, bereda och föredra ärenden på uppdrag av akademichef, akademin akademiråd eller Utbildnings- och forskningsnämnden. Studierektorn ska även samordna och informera om akademin kurser på forskarnivå, svara för utveckling, utvärdera kursernas kvalitet samt delta i akademin kvalitetsarbete vad gäller utbildning på forskarnivå. Studierektorn bevakar också handledares kompetens och behovet av handledarutbildning.

Doktorandråd, handledarkollegium och forskningsråd

Utöver den övergripande organisatoriska struktur som påverkar forskningsmiljön inom Akademin finns det även flera kollegier och råd inrättade vilka fyller en viktig funktion för att säkra kvaliteten i forskarutbildningen. I början av 2017 inrättades ett *doktorandråd*, i oktober 2017 inrättades ett *handledarkollegium* och vårterminen 2018 inrättades ett *forskningsråd*. Utöver detta har även ett *professorskollegium* inrättats på Akademin våren 2021, initierat av ledningen.

Doktorandrådet är till för de doktorander som är anställda vid Högskolan och verksamma inom området utbildningsvetenskap eller inom humaniora, men som är antagna vid andra lärosäten. I doktorandkollegiet ingår för närvarande tolv doktorander med en doktorandordförande som ansvarar för helhet och för att kalla till möten. Doktorandkollegiets möten sker ett par gånger per termin och syftar till att utbyta erfarenheter av att vara doktorand, bevaka doktorandernas intressen och ha inflytande inom forskningen vid Högskolan. Doktorandkollegiet är följaktligen en viktig mötesplats för doktorandutbyten utöver Högre seminariet i utbildningsvetenskap (HSU) och seminarier kopplade till lärosäten som doktoranderna är antagna på. Samarbeten och utbyten med doktorandkollegier på andra lärosäten pågår också. Internat för doktoranderna har förekommit tillsammans med inbjudna handledare där doktorander jobbat intensivt med sina forskningsprojekt i nära samarbete med andra doktorander och en grupp handledare. Doktorandrådet utgör idag en central mötesplats och ett forum för doktorandinflytande kring forskarutbildning och forskning. För en utbildning på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap har doktorandrådet en central funktion i att bevaka kvaliteten och påverka forskning och forskarutbildning.

Ett *handledarkollegium* organiserades i oktober 2017. Handledarkollegiet är i sin nuvarande form ett rådgivande och inte beslutsfattande organ och består i huvudsak av handledare för doktorander. Alla forskarutbildade med kompetens att handleda doktorander är inbjudna till kollegiets möten som äger rum två till tre gånger per termin. Handledarkollegiet leds av en professor eller docent och har hittills haft en roterande ordförande med sammankallande funktion för att därigenom stärka kollegialitet. Syftet med handledarkollegiet har varit att lyfta frågor som handledarna finner angelägna att diskutera och att kollegialt bygga en hållbar handledningsmiljö. Det inbegriper frågor som hur forskare och handledare på bästa sätt kan stödja doktorandernas forskarutbildning. Med en utbildning på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap kommer handledarkollegiet att få en delvis ändrad form med studierektorn för forskarutbildningen som sammankallande och som ett forum för forskarutbildningsrelevanta frågor om exempelvis styrdokument, strukturer och rutiner, kvalitet, doktorandernas progression i lärandet och handledarutbildningar. Även om samtliga presumtiva handledare som listas i Bilaga 2, tabell 1, har en formell handledarutbildning, planeras en sådan att ges under 2022 för medarbetare som ännu inte har det.

På samma sätt som handledarkollegiet är *forskningsrådet* ett rådgivande organ inom Avdelningen för utbildningsvetenskap som inrättades våren 2018. Den leds av avdelningens forskningssamordnare (professor i didaktik) och fungerar som ett kollegialt samlande forum för att stärka forskningsområdet utbildningsvetenskap. Till det som diskuteras hör forskningskvalitet, strategier och samordning mellan forskningsgrupper. I forskningsrådet ingår representanter för de fyra etablerade forskningsgrupperna (Tabell D), ämnesansvariga för ämnena bildpedagogik, pedagogik och didaktik, en doktorandrepresentant samt de vetenskapliga ledarna för det strategiska forskningsområdet *Innovativt lärande*. Rådet möts två gånger per termin men oftare om behov finns.

För att stärka det akademiska ledarskapet vid Akademin och skapa bättre förutsättningar för att hantera strategiska frågor kring ökad forskning och forskningsfinansiering inrättades våren 2021 ett akademigemensamt professorskollegium. I detta professorskollegium ingår samtliga av Akademin professorer. Tanken är att akademin ledningsgrupp träffar professorskollegiet två gånger per termin för att diskutera frågor av strategisk karaktär.

Högre seminarier i utbildningsvetenskap

Sedan cirka tjugo år tillbaka finns en tradition med högre seminarium inom ämnena didaktik och pedagogik. Dessa högre seminarier förenades 2016 i *Högre seminarier i utbildningsvetenskap* som även inkluderar ämnesdidaktisk forskning och således deltagare från de två andra akademierna. Seminarier leds av en professor från ämnet didaktik och en docent från ämnet pedagogik. Högre seminarier i utbildningsvetenskap fungerar som en seminarienod som på ett övergripande plan knyter ihop forskare som intresserar sig för frågor inom det utbildningsvetenskapliga forskningsfältet. Seminarier utgör en viktig arena för doktorander att både presentera sina egna arbeten och ta del av andras forskning. Det är sålunda tvärvetenskapligt och bredare än forskarutbildningsämnet didaktik och utgör ett samlande och stimulerande forum inom området utbildningsvetenskap för forskande och undervisande personal från ett flertal ämnen, ämnen som har sin hemvist inom Akademin för utbildning och ekonomi samt ämnen som har hemvist vid någon av de två andra akademierna. Ämnesdidaktiken får via HSU en del i en gemensam forskningsmiljö.

Högre seminarier i utbildningsvetenskap äger rum ungefär varannan vecka och har varit förhållandevis välbesökt de senaste två åren (mellan 10 och 25 personer). I seminarier deltar doktorander, lektorer, docenter, professorer och adjunkter som vill fördjupa sin forskningsförankring. Seminarier har även vid återkommande tillfällen bjudit in nationella och internationella forskare för att på så sätt öppna upp för andra perspektiv och kompetenser. Utöver detta har seminarier uppmuntrat samtliga deltagare, inklusive doktorander, att presentera konferenspaper och komma med förslag på externa föreläsare. Diskussioner om vad som är viktigt att tänka på vid vetenskapligt skrivande och publikation i vetenskapliga tidskrifter sker kontinuerligt. Målsättningen är att vässa den vetenskapliga skärpan i en varm och uppmuntrande miljö. Högre seminarier i utbildningsvetenskap fyller också funktionen att vara en viktig mötesplats för olika forskningsgrupper inom området utbildningsvetenskap.

Forskningsgrupper

Det finns fyra etablerade större forskningsgrupper inom området utbildningsvetenskap: (1) **IT i lärande** (Informationsteknologi i lärande), (2) **SEEDS** (Studies in Education for Equity, Democracy and Sustainability), (3) **ROLE** (Research On Learning Environments) och (4) **ECE** (Early Childhood Education). En majoritet av de doktorander som idag är verksamma inom området utbildningsvetenskap vid Högskolan har en naturlig hemvist i en eller flera av dessa forskningsgrupper. Forskningsgrupperna, vilka består av seniora liksom juniora forskare, adjunkter, doktorander och ibland studenter på magister- eller masternivå, har etablerade nationella och internationella forskningsnätverk, som doktoranderna redan har nytta av. Exempelvis är de med vid nätverkssamtal under konferenser, inbjuds till publiceringsmöjligheter eller har möjlighet att utbyta tankar med forskarna via mejl och besöka dem på deras universitet. För en översikt av nätverk och internationella samarbeten se Bilaga 7.

TABELL D. ETABLERADE FORSKNINGSGRUPPER

Forskningsgrupp	Beskrivning
IT I LÄRANDE	Forskningsgruppen IT i lärande undersöker och utvecklar villkoren för användning av digitala teknologier i utbildningssammanhang, företrädesvis inom lärarutbildning, skola och förskola. Gruppen utgör kärnan i forskningsprogrammet <i>Digitalisering, teknologier, media och lärande</i> (DTML) som ingår i det strategiska forskningsområdet <i>Innovativt lärande</i> . Inom ramen för Högskolans Digital Learning Lab finns lokaler, teknologier, IT-tekniker/pedagoger och nätverk vilket möjliggör explorativ forskning kring moderna teknologier, som t.ex. virtual reality (VR) och augmented reality (AR).
SEEDS	Inom ramen för SEEDS (Studies in Education for Equity, Democracy and Sustainability) studeras hur utbildningsprocesser och policy motiveras, utformas, berättas och återberättas i text och praktik med ett särskilt fokus på demokrati, likvärdighet, rättvisa, makt och etik. Framförallt uppmärksammas frågor om individers och grupper livsvillkor, villkor för lärande, lärarprofession, bedömningspraktiker och subjektskonstruktioner i det offentliga då de betraktas som viktiga dimensioner för att främja social hållbarhet i lärmiljöer och (ut)bildningens praktiker generellt. Gruppen består av professorer, docenter, lektorer och doktorander samt ett antal associerade medlemmar nationellt och internationellt. SEEDS utgör kärnan i forskningsprogrammet <i>Demokrati och likvärdighet: lärandeprocesser för social hållbarhet</i> (DELISOH).
ROLE	Forskningsgruppen ROLE (Research On Learning Environment) studerar lärmiljöer med ett syftesrelaterat intresse för hur förskolor och skolor designas, byggs, inreds och framför allt används. Lärmiljöer studeras som ekosystem med analyser av hur olika aspekter fungerar tillsammans: människor, platser, ting, organisation och praktiker. Ett särskilt intresse riktas mot innovativa lärmiljöer och lyckade förändringsprocesser. Med den didaktiska förankring som forskningsgruppen har bryts ny mark inom lärmiljöfältet internationellt. ROLE forskar med det europeiska nätverket DRAPES – Design Research And Practice in Educational Spaces. Forskningsgruppen utgör kärnan i forskningsprogrammet <i>Morgondagens lärmiljöer</i> (MLM) som ingår i det strategiska forskningsområdet <i>Innovativt lärande</i> . Där ansluter andra discipliner med intresse för lärmiljöer som till exempel akustik och belysning.
ECE	I ECE (Early childhood education) studerar lärmiljöer på förskola, förskoleklass och fritidspedagogik med utgångspunkt i tvärvetenskapliga och praktiktäna ansatser. Forskningsmiljön inkluderar och samverkar med yrkesverksamma lärare och intresset riktas mot inre verksamhet i fritidshem och förskolor (undervisning), yrkesprofessionsfrågor och lärares yrkesmässiga utveckling. Sambandet mellan förskole- och fritidspedagogisk verksamhet och akademisk (yrkes)utbildning och yrkespraxis är viktiga frågor som ytterligare belyser forskningsgruppens inriktning.

Forskningsgruppernas fokus är att diskutera och producera forskning och de som är intresserade av de specifika forskningsfrågor som behandlas i forskningsgrupperna är välkomna. Forskningsgrupperna träffas regelbundet (cirka 1–2 gånger per månad) och erbjuder en miljö där gemensamma projekt, doktorandprojekt och texter av relevans för gruppen diskuteras på djupet. I forskningsgrupperna finns idag en norm om att deltagare som åker på konferenser också strävar efter

att publicera sina bidrag. Den kultur och de normer som finns i forskningsgrupperna har därför stor potential att uppmuntra och stödja doktorander att åka på konferenser och att publicera sina texter i granskade tidskrifter. Ett centralt ansvar för handledare och seniora forskare i forskningsgrupperna är att introducera doktorander och nydisputerade i sina nationella och internationella nätverk liksom att uppmuntra och stödja doktorandernas eget nätverksbyggande. Exempel på nationella och internationella nätverk som forskare inom området utbildningsvetenskap ingår i finns i Bilaga 7.

Varje doktorand har expenser för t.ex. litteratur, resor och konferensdeltagande och genom forskningsgrupperna finns möjlighet att erhålla mer medel för konferensmedverkan. På detta sätt erbjuds doktoranderna en vidgad forskarutbildningsmiljö. Att doktorander deltar i nationella och internationella konferenser ingår som centrala aktiviteter i den matris för lärandemål som är en viktig del i kvalitetssäkringen av utbildningen på forskarnivå (se avsnitt *Säkring av examensmålen*).

Ett antal av forskarna är också med i redaktionsråd för nationella och internationella tidskrifter och kan genom detta erbjuda ett kvalificerat stöd för doktorander vad gäller aspekter att tänka på inför publicering. Exempelvis är tidskriften *Nordic Journal of Studies in Educational Policy* (NORDSTEP) affilierad till Högskolan. Den forskning som bedrivs i forskningsgrupper fungerar också som en kraft i forskningsanknytningen av utbildningarna på grundläggande nivå och avancerad nivå – och förhoppningsvis inom kort forskarnivå – genom att studenter inom master- och forskarutbildning bjuds in att delta i forskningsgrupperna samt genom att ämnen för examensarbeten inom olika lärarprogram organiseras i relation till de kompetenser som forskningsgrupperna besitter.

Inom området utbildningsvetenskap genomförs även ämnesdidaktisk forskning inom ramen för ett flertal ämnen. Huvudsakligen förekommer den ämnesdidaktiska forskningen inom ramen för ämnen som ingår i något eller några av Högskolans lärarutbildningsprogram, såsom biologi, engelska, matematik, religionsvetenskap och svenska. Inom ramen för ämnet svenska bedrivs praktisknära och ämnesdidaktisk forskning med fokus på flerspråkighet. Här pågår fyra doktorandprojekt med något olika inriktningar: (a) läs- och skrivpraktiken för SFI-studenter med kort eller ingen skolbakgrund, (b) den metaforiska kompetensen i undervisning i svenska som andraspråk på gymnasiet, (c) modersmålsundervisningen i arabiska och (d) språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i det flerspråkiga klassrummet. Lektorer inom ämnet svenska bedriver ämnesdidaktisk forskning som rör bland annat lyrik som didaktiskt verktyg och ungdomars läsning av litteraturhistoriens texter. Såväl lektorer som dessa doktorander är flitiga deltagare i Högre seminariet i utbildningsvetenskap och några av doktoranderna ingår också i forskningsgruppen **SEEDS**.

I ämnet engelska bedrivs ämnesdidaktisk forskning om förbättring av syntaktiska konstruktioner för svenska elever och återkoppling till elever i klassrummet för att rätta språkfel. Även forskning om kritiskt tänkande med utgångspunkt i kursplaner och läromedel bedrivs inom ämnet engelska. Inom religionsvetenskapen beforskas ett antal ämnesdidaktiska frågeställningar, varav särskilt kan nämnas förintelsen som didaktiskt tema, barns och ungdomars livsförståelse, konfliktlösning på samhällsvetenskapligt program och synen på kristendom i läroböcker i religionskunskap på högstadiet.

Vid Akademin för teknik och miljö har ett strategiskt val varit att samla all lärarutbildning och alla ämnesdidaktiker inom de naturvetenskapliga och tekniska ämnena inom samma avdelning för att stärka den didaktiska forskningen, vilket bland annat lett till tvärvetenskaplig didaktisk forskning och gemensamma seminarier. Inom ämnena matematik och biologi har den didaktiska forskningen sedan

2006 ett praktiktäna fokus, ofta med utgångspunkt i idéer om lärstudier (learning study and lesson study). Inom matematikdidaktik pågår aktionsforskning med syfte att på vetenskaplig grund utveckla matematikundervisningen, med fokus på lärandesvårigheter i matematik kopplade till matematisk begreppsbyggnad och begreppsdefinition. Under de senaste åren bedrivs även komparativa studier inom lärutbildning i Sverige, Finland och Japan, med fokus på möjligheter och svårigheter när man vill tillämpa erfarenheter och modeller från andra länder och betydelsen av kulturella skillnader. Inom biologi finns även forskning om användande av olika typer av spel som kan stimulera och öka inlärningen hos elever i förskola och grundskola.

Strategiska forskningsområdet Innovativt lärande

De fyra strategiska forskningsområden som identifierats vid Högskolan, (1) Hållbar stadsutveckling, (2) Hälsofrämjande arbete, (3) Intelligent industri och (4) Innovativt lärande, bygger på en tvärvetenskaplig ansats och skär därmed genom befintliga forskningsområden (såsom utbildningsvetenskap), akademier, avdelningar och ämnen. Det är forskningens inriktning och kompetenser i ämnena på de olika akademierna som ligger till grund för de strategiska forskningsområden som Högskolan har beslutat sig för att stödja. Avsikten med denna strategiska satsning är att öka det tvärvetenskapliga samarbetet mellan forskare på Högskolan men också samarbetet med externa aktörer såsom offentliga verksamheter och företag.

Innovativt lärande har en särskild anknytning till området utbildningsvetenskap och det planerade forskarutbildningsämnet didaktik. Det strategiska forskningsområdet lägger fokus på innovation och lärandets former, innehåll och villkor förankrade i praktikbehov. Forskare inom området utbildningsvetenskap medverkar också inom ramen för några av de tre andra strategiska forskningsområdena. Varje strategiskt forskningsområde leds av en vetenskaplig ledare och en biträdande vetenskaplig ledare. Den strategiska satsningen *Innovativt lärande* har tre forskningsprogram med lite olika inriktningar. Tre av de forskningsgrupper som listas i Tabell D utgör kärnan i respektive forskningsprogram, varvid det finns en tydlig koppling mellan de större forskningsgrupperna och programmen inom innovativt lärande. Forskningsprogrammen är: Demokrati och likvärdighet: lärandeprocesser för social hållbarhet (DELSOH) med bas i forskningsgruppen **SEEDS**, Digitalisering, teknologier, media och lärande (DTML) med bas i forskningsgruppen **IT i lärande** och Morgondagens lärmiljöer (MLM) med bas i forskningsgruppen **ROLE**.

För doktorandernas del innebär den strategiska satsningen att de får möjlighet att ingå i nya tvärvetenskapliga forskningssammanhang där praktiktäna frågor diskuteras utifrån olika fokus. Doktoranderna erbjuds sålunda vid Högskolan en forskningsmiljö som stimulerar till ämnesspecifik och praktiktäna och tvärvetenskaplig forskning. De får här även möjligheter att knyta kontakter med viktiga aktörer i samhället och i framtiden få stöd av Högskolan att fortsätta sin forskning genom specifika satsningar med anknytning till *Innovativt lärande*.

Publikationer

Omfattningen av publiceringar inom området utbildningsvetenskap framgår av bilagda CV och publikationer (se Bilagorna 3 och 4). Antal publikationer finns sammanställt i Tabell F nedan. Tack vare särskilda satsningar eller projektavslut har vissa år haft en rikare publicering än andra. Även om

publiceringstakten skiljer sig åt mellan åren indikerar siffrorna en kontinuerlig produktion av artiklar och bok-, kapitel- och konferenspublikationer. Notera att uttaget av data är gjort mars 2021.

TABELL F. SAMMANSTÄLLNING AV PUBLIKATIONER I DiVA FÖR ÅREN 2016–2021

Typ	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Artiklar, refereegranskade	6	31	11	13	36	18
Varav artiklar i Web of Science	2	17	7	9	23	11
Bok, redaktörskap	3	2	1	3	2	1
Bok	3	3	-	1	-	1
Kapitel i bok	15	28	19	15	18	24
Konferensbidrag	5	12	49	48	52	42

Publiceringar sker i internationella tidskrifter med ambitionen att publicera i för innehållet relevanta tidskrifter som är indexerade i Web of Science och Scopus. Ett urval av de tidskrifter i vilka kollegiet publicerat de senaste fem åren (2016–2020) anges nedan.

Journal of Curriculum Studies; Asia-Pacific Journal of Teacher Education; Compare; Discourse; Education and Information Technologies; Educational Studies; European Journal of Teacher Education; Improving Schools; International Journal of Educational Management; International Journal of Mathematical Education in Science and Technology; Journal of educational change; Journal of education policy; Journal of Moral Education; Nordic Journal of Studies in Educational Policy; Oxford Review of Education; Pedagogy, Culture & Society, Reflective Practice; Religion & Education; Teachers and Teaching: theory and practice; Teaching and Teacher Education; Teacher Development; The international journal of information and learning technology. I svenska sammanhang har publiceringar gjort i t.ex. *Pedagogisk forskning i Sverige* och *Utbildning och Demokrati*.

Bredden i den forskning som bedrivs återspeglas ovan i den mångfald av tidskrifter som forskare inom området utbildningsvetenskap publicerar sin forskning i (se Bilagorna 3 och 4). Som tidigare nämnts ingår också några av forskarna i redaktionsråd för nationella och internationella tidskrifter där tidskriften *Nordic Journal of Studies in Educational Policy* (NORDSTEP) är affilierad till Högskolan.

Publiceringar sker även via andra kanaler än tidskrifter, t.ex. böcker eller bokkapitel om de bedöms som strategiska. Exempel på strategiska överväganden för publiceringar kan vara att ingå i olika internationella sammanhang och samarbeten där gemensamma projekt leder fram till publiceringar. Omvänt kan forskare av strategiska skäl involvera sig i skrivprojekt för att på det sättet bygga nätverk och kontakter inom forskningen som kan leda till vidare samarbeten.

Forskare inom området har de senaste tre åren (2018–2020) medverkat som redaktörer eller författare av kapitel och böcker utgivna på förlag såsom bl.a. Bloomsbury, Cappelen Damm Akademisk, IGI Global, Routledge, Springer, Taylor and Francis, Verlag Barbara Budrich, Waxmann och Wiley-Blackwell. Exempel på svenska förlag för vilka publiceringar skett är Gleerup, Liber och Studentlitteratur.

Sammanfattningsvis, forskarna inom området utbildningsvetenskap publicerar sin forskning på de sätt och i de sammanhang som är vedertagna inom det utbildningsvetenskapliga kunskapsområdet. Av listade publikationer i Bilaga 4 framgår med vilken frekvens forskare inom området publicerar och i huvudsak är det med en kontinuitet över tid för publicerade arbeten.

Den samlade ämnesmässiga kompetens som forskarna inom området utbildningsvetenskap uppstår och den samlade erfarenheten av forskning, forskningsprocesser och publiceringsprocesser kommer att komma doktoranderna till del genom deltagande i forskningsmiljön, i forskningsgruppernas arbete, i den seminarieverksamhet som pågår och i den kursverksamhet, handledning och doktorandgemenskap som forskarutbildningen erbjuder.

Doktorandernas möjlighet till delaktighet i nationella och internationella nätverk

Genom de nationella och internationella nätverk och kontakter som forskningsgrupperna och enskilda forskare inom området utbildningsvetenskap har erbjuds doktoranderna en vidgad forskarutbildningsmiljö. En central del för handledare och forskningsgrupper är att introducera doktoranderna i nya sammanhang och generöst dela med sig av kontakter och nätverk. Forskarkollegiet kommer att arbeta strategiskt och långsiktigt för att upprätthålla och vidga de nationella och internationella kontakterna och nätverken för att långsiktigt erbjuda doktorander en vidgad forskarutbildningsmiljö. I Bilaga 7 listas exempel på nationella och internationella nätverk som forskare inom området utbildningsvetenskap har.

Tillgång till etablerade nätverk med svenska lärosäten

Upparbetade kontakter i forskning, handledning och forskarutbildning finns med svenska lärosäten genom de doktorander som idag är, eller har varit, antagna vid andra lärosäten i Sverige. Dessa kontakter och alla andra nationella och internationella kontakter kan kvalitetsmässigt stärka utbildningen på forskarnivå vid Högskolan genom att exempelvis ämnesexperter kan identifieras och involveras i utbildningen som bland annat läsare, opponenter, biträdande handledare eller medverkande i kurser. Doktoranderna kan via dessa kontakter också erhålla möjligheter att ingå i forskningsgrupper vid andra lärosäten, delta i seminarierier, ingå i samarbeten eller göra gästforskarvistelser. Genom att medarbetare vid Högskolan medverkar som handledare i utbildning på forskarnivå vid andra lärosäten erhåller de kunskaper som kvalitetsmässigt stärker Högskolans egen utbildning på forskarnivå. Högskolans medverkan i forskarskolorna GRADE och UPGRADE har också renderat erfarenheter av att bygga upp, leda och kvalitetssäkra forskarutbildning.

Tillgång till etablerade interna nätverk

Utöver det interna och externa nätverksbyggande som den strategiska satsningen *Innovativt lärande* erbjuder finns lokalt på Högskolan möjlighet till samarbete med andra utbildnings- och forskningsområden via befintliga forskarutbildningar. Högskolan har idag tillstånd att bedriva

forskarutbildning inom områdena *Byggd miljö* och *Hälsofrämjande arbetsliv*. Inom ramen för dessa examenstillstånd finns tio ämnen på forskarnivå (arbetshälsovetenskap, elektroteknik, energisystem, geospationell informationsvetenskap, industriell ekonomi, inomhusmiljö, miljöpsykologi, miljövetenskap, socialt arbete och vårdvetenskap) inom vilka utbildning på forskarnivå bedrivs. Det finns således redan en fungerande struktur för forskarutbildning vid Högskolan med erfarenheter av uppbyggnad, styrning, kvalitetssäkring, handledning och genomförande av kurser på forskarutbildningsnivå – vilket kommer utbildningen på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap till godo.

Vid Högskolan finns fyra högskoleövergripande och högskolegemensamma obligatoriska kurser för doktorander: (a) vetenskapsteori (5 hp), (b) metodkurs med inriktning mot kvantitativ och kvalitativ metodologi (10 hp), (c) seminariekurs (2,5 hp) och (d) en kurs med inriktning mot muntlig forskningskommunikation (2,5 hp) (se Allmän studieplan). Dessa högskoleövergripande kurser utgör en viktig mötesplats för doktorander från olika ämnen och discipliner och de kommer att bidra till att skapa en vidgad forskarutbildningsmiljö för doktoranderna inom området utbildningsvetenskap med möjlighet till samspel och nätverkande med doktorander från såväl forskarutbildningsämnet didaktik som andra ämnen inom Högskolan. Forskare från området utbildningsvetenskap kommer att undervisa på flera av dessa obligatoriska kurser.

Tillgång till etablerade nätverk med regionens skolhuvudmän

Inom ramen för Regionalt utvecklingscentrum i X-län (RucX) finns ett samarbete där Högskolan, elva kommunala skolhuvudmän och fristående skolhuvudmän, Hälsinglands utbildningsförbund, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Region Gävleborg och lärarnas fackliga organisationer samverkar kring lärarutbildning, skolutveckling och forskning inom det utbildningsvetenskapliga området. Lokalt driver också RucX olika kunskapsnätverk inom regionen med yrkesverksamma inom utbildningssektorn, t.ex. nätverk för fritidshemslärare och rektorer i förskolan. Via det regionala samverkansorganet RucX finns således en plattform för samverkan, utveckling och forskning. Flertalet av de forskningsprojekt inom utbildningsvetenskap som bedrivs vid Högskolan sker idag i nära samverkan med aktörer vid regionens förskolor, fritidshem och skolor. Forskningsprojekten i sin tur är till stor del kopplade till forskningsgrupper där doktorander redan nu är aktiva medlemmar och således får en god ingång till kontakter för regional samverkan och inblick i den praktisknära forskning som bedrivs.

Tillgång till formaliserade avtal inom området utbildningsvetenskap

Möjligheter till internationella samarbeten finns även via formaliserade avtal inom området utbildningsvetenskap, exempelvis via Erasmusavtal med Universidad de Granada (Spanien) och Limerick University (Irland). Avtalet gäller för både lärarutbyten och studentutbyten och kan även nyttjas av doktorander. Utöver dessa finns ett flertal upparbetade samarbeten med Erasmusavtal och Linneus-Palmeutbyten med länder på den afrikanska kontinenten samt med östeuropeiska och västasiatiska länder. Med The University of Newcastle (Australien) finns sedan februari 2019 ett speciellt avtal där en professor i didaktik från Högskolan är inbjuden som Conjoint Associate Professor in the School of Education fram till 2022 med möjlighet till förlängning. Den etablerade relationen med The University of Newcastle öppnar upp för möjligheter för doktorander till internationell samverkan med detta universitet. Ett *Memorandum of Understanding* har också slutits mellan Högskolan och University of California, Los Angeles (2017) som möjliggör forskningssamarbete mellan Akademien och

Paulo Freire Institute. Avtalet har riktat särskilt fokus på att erbjuda doktorander en god forskningsmiljö genom bland annat ett utbyte av forskningskurser. Samtliga dessa internationella avtal ger möjligheter för doktorander att knyta kontakter, studera utomlands under en begränsad tid och vidga sina perspektiv genom möten med nya forskningsmiljöer och forskningsgrupper.

Nationellt finns avtal kring forskarutbildning med de lärosäten vid vilka Högskolans doktorander är antagna, företrädesvis Umeå universitet och Uppsala universitet.

Tillgång till internationella gästforskare

Högskolan gjorde under åren 2016–2018 en strategisk satsning på att bjuda in internationella gästforskare med syfte att stimulera forskningsmiljöer inom området utbildningsvetenskap, vilket har bidragit till att utveckla forskningsmiljön vid Högskolan samt utgör möjliga internationella kontakter för doktoranderna (se Bilaga 7). Under åren 2016–2018 var också ett *external advisory board* knutet till utvecklingsarbetet inom området utbildningsvetenskap. De forskare som var med i advisory board var vid tillfället Jonas Almqvist (Uppsala universitet), Pelle Snickars (Umeå universitet), Mikael Uljens (Åbo universitet, Finland) och Anne Berit Emstad (NTNU, Norge). Syftet med advisory board var att diskutera strategiska frågor för utbildningsvetenskap med erfarna kollegor från olika lärosäten, där ett exempel på strategiska frågor är Högskolans ambition att inrätta en utbildning på forskarnivå.

Utöver detta har Högskolan även haft andra gästforskare och föreläsare vilka har berikat och fortfarande berikar miljön på olika sätt. Dessa och de gästforskare som angivits ovan finns listade i Bilaga 7. Sammanfattningsvis bidrar dessa lokala, nationella och internationella kontakter och samarbeten till att doktorandernas utbildningsmiljö vidgas och att möjligheter till nätverkande, samarbeten, utbyten och publiceringar ökar. De nationella och internationella kontakterna kan också bidra med expertkompetens i kurser i forskarutbildningen och för doktorandernas avhandlingsarbete.

Resurser

Infrastruktur

Biblioteket vid Högskolan tillhandahåller för utbildningsvetenskapen relevanta informationsresurser i form av såväl fysiska som digitala samlingar. Tillgången till relevanta informationsresurser är väl utvecklad vid Högskolans bibliotek, då forskningsämnet och lärarutbildningen under en lång tid varit en central och viktig del av Högskolans verksamhet. Biblioteket förvärvar även regelbundet nya informationsresurser, såväl digitala som fysiska, kopplade till forskningsämnet, för att upprätthålla en aktuell och relevant samling. Det finns ett väl fungerande system för fjärrlån, när litteratur inte finns tillgänglig vid biblioteket eller via dess databaser. I biblioteket finns även en särskild yta avsatt för att lyfta fram litteratur som är relevant för forskning och utbildning på forskarnivå. Tekniska lösningar möjliggör för forskarstuderande att använda resurserna på ett effektivt sätt oavsett var de befinner sig, via fjärrinloggningar eller distansöverbryggande mötessystem som t.ex. Zoom.

Under mer än 20 år har biblioteket vid Högskolan arbetat med att stötta forskningen och utbildningen på forskarnivå genom särskilda bibliotekarierna med inriktning mot forskning. Bibliotekarierna deltar bland annat i den högskoleövergripande doktorandkursen *Scientific writing for research students* med

kursinslag som syftar till att öka de forskarstuderandes informationskompetens, kunskaper om strategisk publicering och Open Access samt synliggörande av forskningsresultat.

Bibliotekarierna erbjuder även individuell eller gruppvis handledning kring informationssökning och strategisk publicering. Under de senaste fem åren har denna verksamhet utvecklats och vuxit, så idag finns ett brett urval av bibliotekstjänster för forskare och forskarstuderande, där merparten utgår från direkt kontakt och samarbete med forskarna (se <https://www.hig.se/Ext/Sv/Biblioteket.html>). Biblioteket utför bland annat sökuppdrag inom ramen för forskningsprojekt samt ger stöd och råd om dokumentation, lagring och tillgängliggörande av forskningsdata. Användningen av dessa tjänster av forskare inom det utbildningsvetenskapliga området har ökat markant de senaste åren vilket gör att det i doktorandernas forskningsmiljö finns goda erfarenheter av denna form av stöd, vilket borgar för att stödet kommer att användas effektivt.

Biblioteket vid Högskolan ansvarar, via förlaget Gävle University Press, för avhandlingsproduktion i samarbete med motsvarande funktion vid Uppsala universitet, vilket garanterar en säker publiceringsprocess inför disputation. Doktorsavhandlingar och licentiatavhandlingar inom området utbildningsvetenskap kommer att publiceras inom ramen för Gävle University Press. Utöver stödet från forskarbibliotekarierna erbjuder biblioteket också andra tjänster som kan nyttjas av de forskarstuderande, som till exempel:

- tillgång till publikationer via fjärrlån, Open Access och Open Source
- stöd i referenshantering och akademiskt skrivande
- utlån av och stöd i användning av teknisk utrustning för datainsamling
- bildhantering
- stöd i användning av digitala verktyg med relevans för forskningsprocessen som till exempel enkätverktyget Sunet Survey, Rayyan för systematiska forskningsöversikter och Zotero och Mendeley för referenshantering.
- Learning Center vid biblioteket erbjuder teknisk support, utbildning och pedagogiskt stöd rörande flertalet av de digitala verktygen, t.ex. Sunet Survey och medieportalen HiG Play.

Vidare finns också god infrastruktur för distansstudier i form av tjänster som lärplattformen Canvas och kommunikationsverktyget Zoom. Även fysisk tillgång till utrustning och lokaler för digitala studier är god då Högskolan arbetar mycket med distansstudier och i den meningen har välutvecklade lokaler. Infrastrukturen för doktorander att kommunicera distansöverbyggande såväl nationellt som internationellt är sålunda mycket god.

Inom området utbildningsvetenskap använder många forskare analysverktyg som NVivo, ATLAS Ti och SPSS varvid det finns goda kunskaper i att hantera dessa program och genomföra de analyser programmen möjliggör. De programvaror som doktorander och forskare behöver ha tillgång till köps in för dem som behöver det. Videokameror och inspelningsutrustning i forskningssammanhang finns inom Avdelningen för utbildningsvetenskap. I de fall laborationer blir aktuella för doktorander finns ett Digital Learning Lab (DLL) vid Högskolan som är en mötesplats för samverkan, utbildning, innovation och explorativ forskning kring digitala teknologier (www.hig.se/dll). Vid labbet är medie- och IKT-pedagoger verksamma som kan vara behjälpliga att finna, rigga och supporta t.ex. digitala applikationer som kan användas för forskning eller vara föremål för själva forskningen, exempelvis

robotar för programmering eller olika applikationer för virtual reality eller augmented reality användbara för undervisning och lärande. Vid Högskolan finns också lokaler för laborationer kopplade till områdena miljöpsykologi och arbetshälsovetenskap som är möjliga att tillgå för doktorander inom området utbildningsvetenskap, exempelvis om olika former av sensorer behöver användas eller om betingelser i utbildningsmiljöer ska studeras.

Lärosätets finansiering och resursers utnyttjande

Högskolan förfogar 2021 över 185 MSEK för att bedriva forskning och forskarutbildning, inkluderat medverkan i forskningsprojekt med externa aktörer. Av de 185 MSEK är 110 MSEK intäkter av anslag och resterande är intäkter av forskningsbidrag, så kallade externa medel för forskning. Vad gäller utbildning på forskarnivå har Högskolan idag tio inrättade ämnen; interna beräkningar har visat att det finns utrymme för ytterligare ett par ämnen på forskarnivå inom ramen för nuvarande intäktsram. Det finns alltså såväl en ambition som finansiering till ett inrättande av området utbildningsvetenskap. Högskolan koncentrerade sin tvärvetenskapliga forskning till fyra strategiska forskningsområden. Att fortsätta satsningen med strategiska forskningsområden är en av Högskolans fastslagna huvudstrategier i den utbildnings- och forskningsstrategi som nyligen tagits av Rektor (se Bilaga 1). Det sökta området utbildningsvetenskap har kopplingar till de tagna strategiska områdena, i synnerhet området *Innovativt lärande*. Goda synergier kan då uppnås, och det finns grundade förhoppningar om att volymen forskningsbidrag kommer att öka.

I Bilaga 5 finns en budget över utbildningsvetenskap som inrättat område. År 1 i budgeten motsvarar det första året för de nya doktoranderna; enligt budgetplan är tanken att anta minst två nya doktorander per år och att området fullt utvecklat har tio doktorander. Dock, för att miljön ska få en än snabbare mognadsgrad föreslås det fyra doktorander redan år 1, men sedan två per år från år 3 och framåt. Efter fem år inträffar enligt budget så kallat *steady state* där två nya doktorander väger upp två examinerade doktorander från år 6 och framåt. Kostnader är prognostiserade för doktoranders, handledares och kurslärarens löner med en standardiserad löneuppräknings om 3 % per år. Efter några år, när antalet doktorander fylls på, kan man av effektivitetsskäl minska kostnaderna för handledning en aning. Schablonkostnader för doktoranders omkostnader i utbildningen finns också medtagna, samt en lönekostnad för en kommande studierektor för området. På intäktsidan matchas kostnaderna med anslag och bidrag, där den senare delen förväntas stiga under uppbyggnadsfasen. Fullt utbyggd efter år 5 förväntas omsättningen uppgå till omkring 11 MSEK.

I den totala doktorandmiljön inom utbildningsvetenskap finns också de redan anställda doktoranderna inom området som är antagna vid andra lärosäten (se Bilaga 2). Poängteras bör att dessa doktorander bidrar till den totala utbildningsmiljön som finns beskriven i avsnittet Forskarutbildningsmiljö ovan. De redan befintliga doktoranderna och de nya som planerar anställas kommer att inkluderas i ett gemensamt doktorandkollegium.

Ett långsiktigt arbete pågår inom ramen för RucX (Regionalt utvecklingscentrum X-län) för att i samverkan mellan Högskolan och kommuner i regionen skapa strukturer och kulturer för att genomföra praktknära och verksamhetsutvecklande forskning som är attraktiv för kommuner att finansiera. Exempelvis finansierar Gävle kommun under 2019–2021 forskning inom områdena digitalisering och trygghetsskapande arbete för elever och lärare och Hudiksvalls kommun delfinansierar under åren

2017–2023 en doktorand med inriktning mot undervisning i det flerspråkiga klassrummet. Det arbete som pågår inom ramen för RucX kring en ”forskningspott” möjliggör också finansiering av doktorander eller licentiander.

Kurserna inom utbildningen på forskarnivå ges i form av gemensamma högskoleövergripande kurser om 20 hp, obligatoriska kurser om 15 hp för licentiatexamen och 30 hp för doktorsexamen samt kurser som väljs i samråd med handledare om 10 hp för licentiatexamen och 30 hp för doktorsexamen. De högskoleövergripande kurserna om 20 hp samläses med andra doktorander vid Högskolan varvid god kursekonomi upprätthålls, samtidigt som det är en viktig kvalitetsaspekt att möta doktorander från andra ämnen med andra traditioner, synsätt och studie- och kunskapsobjekt. Forskare från området utbildningsvetenskap medverkar i dessa kurser.

De obligatoriska kurserna är fyra till antalet och samläsning sker i förekommande fall mellan dem som läser för att avlägga doktorsexamen och licentiatexamen. De som läser för en licentiatexamen kan välja någon eller några kurser som är obligatoriska för dem som läser för att avlägga doktorsexamen.

Genom de nationella nätverk som forskare inom området har kommer satsningar att göras för att marknadsföra de kurser som ges inom ramen för Högskolans utbildning på forskarnivå för att öka den kritiska massan av doktorander och därmed få en mer varierad doktorandgrupp samt skapa en stabilare kursekonomi.

Handledarresursen omfattar de professorer och docenter som finns listade i Bilaga 2. Dessa professorer och docenter utgör även resurs som kursansvariga, som undervisande lärare och för kursutveckling. Professorerna utgör resurs för funktionen som examinator. Ytterligare resurser som biträdande handledare och lärare på kurser finns bland övriga professorer och docenter och bland lektorena.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande, resultat

Som tidigare beskrivits har Högskolan mångårig erfarenhet av att bedriva utbildning på forskarnivå. Det finns således uppbyggda strukturer för att säkra utbildningens kvalitet. I Universitetskanslersämbetet granskning av utbildningar på forskarnivå har Högskolans utbildningar fallit väl ut. Energisystem ingick i pilottestet 2016 och fick omdömet hög kvalitet, medan Miljöpsykologi ingick i cykeln 2017 och fick omdömet hög kvalitet. Den erfarenhet och de uppbyggda processer och strukturer som finns vid lärosätet kommer naturligt utbildningsvetenskap till gagn. Oavsett om Högskolan inrättar ett nytt ämne för utbildning på forskarnivå inom ramen för ett erhållit tillstånd eller söker ett nytt tillstånd är proceduren densamma. Akademin bereder en anhållan som skickas till Rektor. Rektors ledningsgrupp tar strategisk och ekonomisk ställning till examenstillståndet och ansökan. Rektor beslutar om processen ska gå vidare eller inte. Rektor fastställer också projektorganisation och arbetsgrupp, förutsättningar och villkor för ansökan. Efter rektors strategiska ställningstagande ansvarar Högskolans utbildnings- och forskningsnämnd för den interna och externa kvalitetsgranskningen av ansökan. Det är det kollegiala organet som rekommenderar rektor att skicka ansökan och examenstillstånd till Universitetskanslersämbetet alternativt besluta om att inrätta ämnet inom ramen för redan erhållit tillstånd.

Styrdokument

Styrdokumentet *Rutiner för inrättande, revidering och avveckling av forskarutbildningsämnen inom befintliga examensrättsområden* (HIG-STYR 2017/149) reglerar hur ämnen på forskarnivå inrättas, revideras eller avvecklas inom ramen för redan erhållna tillstånd medan *Rutin för ansökan om tillstånd att utfärda yrkesexamen samt generell examen inom område på master- och forskarnivå* (HIG-STYR 2019/145) när tillstånd behöver sökas. *Centrala rutiner för kvalitetssäkring av utbildning på forskarnivå* (HIG-STYR 2019/150) reglerar rutiner för kvalitetssäkring.

Vid Högskolan bedrivs utbildning på forskarnivå vid Akademin för teknik och miljö samt Akademin för hälsa och arbetsliv. Vid dessa akademier finns upparbetade styrdokument kring rutiner för utbildning på forskarnivå (se HIG-STYR 2020/41 och HIG-STYR 2020/8). Det senare dokumentet – *Rutiner för utbildning på forskarnivå vid Akademin för hälsa och arbetsliv* (HIG-STYR 2020/8) – finns bilagt denna ansökan. För utbildningen på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap kommer likartade samlande styrdokument att utarbetas som är anpassad till forskning och praxis inom området utbildningsvetenskap och forskarutbildningsämnet Didaktik och som knyts till Akademin. Det dokumentet kommer att specificera roller och funktioner för bl.a. utbildnings- och forskningsnämnd, akademiråd, akademichef, handledare och huvudhandledare, studierektor för forskarutbildningen, ansvarig för forskarutbildningsämnet, handledarkollegium och doktorandkollegium. Nedan följer en kort beskrivning av de olika kollegiala organens och andra funktioners roller i utbildningen på forskarnivå.

Hur styrdokument fastslås

Utbildnings- och forskningsnämnden har det övergripande kvalitetsansvaret för all utbildning och forskning som bedrivs vid Högskolan. Nämnden ansvarar för att Högskolans *kvalitetssystem* (se

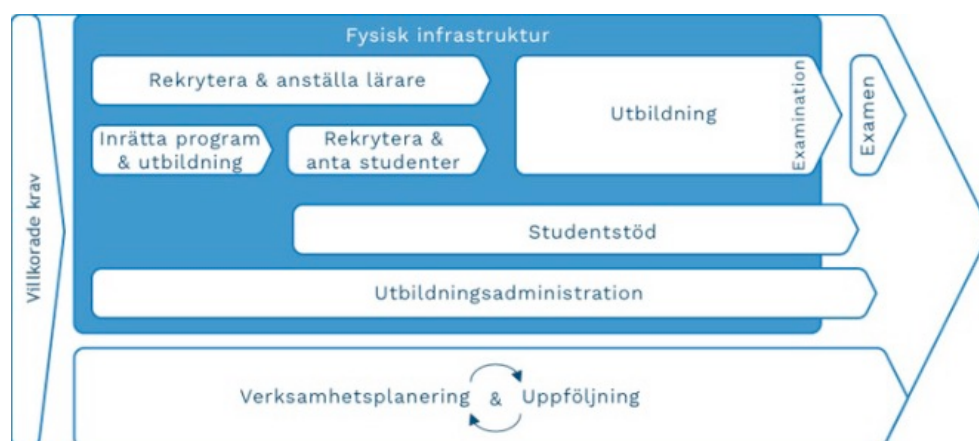
nedan) och fastställer styrdokument som rör kvalitet i utbildning och forskning. Det är utbildnings- och forskningsnämnden som fastställer utbildningsplaner. För utbildning på forskarnivå innebär det att nämnden också ansvarar för att granska och fastställa Allmänna studieplaner (ASP).

Vid varje akademi finns ett akademiråd. Akademirådets ansvarsområde är att ha ett övergripande ansvar för kvalitetssäkring av utbildning och forskning vid den egna akademien. Akademirådet rapporterar till Utbildnings- och forskningsnämnden. Vidare att granska kvalitet i utbildning och forskning vid den egna akademien. Akademiråden bereder utlysningar av studieplats (antagning till forskarutbildning) samt individuella studieplaner (ISP) inför beslut av Akademichef. Vidare bereder akademirådet allmänna studieplaner för forskarutbildning (ASP) inför beslut i Utbildnings- och forskningsnämnden samt ärenden som rör anhållan om disputation.

Studierektor för utbildningen på forskarnivå utgör en stödfunktion för doktorand och handledare samt även för Utbildnings- och forskningsnämnd och akademiråd i beredningen. Studierektorns funktion finns mer utförligt beskrivet i avsnittet Forskarutbildningsmiljö.

Lärosätets kvalitetssystem

Kvalitetssystemet (HiG-STYR 2019/138) beskriver det sätt på vilket Högskolan systematiskt arbetar med att säkra och höja kvaliteten i utbildningens och i forskningens förutsättningar, processer och resultat. Kvalitetssystemet täcker in kvalitén i den utbildning som når studenterna, men också utbildningens förutsättningar och administrativa processer såsom antagning, utlysning av studieplatser och utfärdande av examina. Högskolans kvalitetssystem innefattar utbildning på grund-, avancerad och forskarnivå, och även forskning. Ett sätt att beskriva kvalitetssystemet är utifrån studentens/forskarstuderandes väg genom systemet (Figur 2).

Figur 2. Högskolans kvalitetssystem för utbildning. Systemet är beskrivet utifrån studentens/forskarstuderandes väg genom utbildningen, från villkorade krav att över huvud taget ge utbildning till det att studenten tar examen. Varje "vit box" innehåller de styrdokument, rutiner och processer som tillsammans säkrar kvaliteten i utbildningens förutsättningar, genomförande/processer och resultat.

Kvalitetspolicyn (HIG-STYR 2018/54) anger totalt 13 kvalitetsaspekter och gäller för utbildning på alla nivåer. Kvalitetsaspekterna är i sin tur indelade i *akademisk nivå* samt *tematiska aspekter*. Aspekterna återges i Figur 3. Denna uppdelning fyller en viktig funktion, nämligen att

kvalitetsaspekter som sorteras under akademisk nivå är föremål för periodiska granskningar och bedömningar. Högskolans utbildningar på alla nivåer genomgår systematiskt granskningar där man i kollegiet hjälper varandra att identifiera kvalitetsförbättringar med avseende på kvalitetsaspekterna *måluppfyllelse, forskningsanknytning och tillämpbarhet*. I en 6-års cykel blir alla utbildningar föremål för kollegial granskning (peer-review) på dessa tre kvalitetsaspekter. De kvalitetsaspekter som tillhör de tematiska aspekterna fyller istället funktionen att de är föremål för ett systematiskt utvecklingsarbete, där Högskolan väljer ett tema att arbeta med under respektive verksamhetsår där mål och aktiviteter planeras och följs upp inom ramen för enheternas verksamhetsplaneringsprocess. De två huvudprocesserna i kvalitetssystemet: Kvalitetsutveckling genom kollegial granskning samt Tematisk kvalitetsutveckling och åskådliggörs i Figur 3.

Figur 3. Tretton kvalitetsaspekter för kvalitet i utbildning på grund- avancerad och forskarnivå samt de två huvudprocesserna i kvalitetssystemet: Kvalitetsutveckling genom kollegial granskning och Tematisk kvalitetsutveckling.

Nedan visas exempel från kvalitetsutveckling genom kollegialgranskning för utbildning på forskarnivå. Till varje kvalitetsaspekt finns ett antal mål angivna i kvalitetspolicyn. Målen ska betraktas som strävansmål, som Högskolan ska sträva efter att uppfylla.

Måluppfyllelse:

- Forskarutbildningens innehåll, upplägg och genomförande säkerställer att forskarstuderande som avlägger examen når utbildningens examensmål och, i tillämpliga fall, lokalt fastställda mål
- De forskarstuderandes progression säkras kontinuerligt under utbildningen

– Forskarutbildningen har välmotiverad genomströmning

Samband mellan forskning och utbildning

– Forskarutbildningen vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund

– Forskarutbildningens inriktning relaterar till lärosätet pågående forskning

– Forskarutbildningen finns i en utbildningsmiljö som möjliggör progression från grundutbildning till forskarutbildning via avancerad utbildning

– Forskarutbildningen berikar utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Tillämpbarhet

– Forskarutbildningen ger kunskaper och färdigheter som de forskarstuderande kan tillämpa i olika verksamheter utanför och efter utbildningen, särskilt med avseende på yrkesmässig tillämpning genom anställning vid högre lärosäte, företag eller myndighet samt eget företagande.

Som Bilaga 6 till föreliggande ansökan ligger *Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå inom forskarutbildningsämnet didaktik, 240 hp* samt mall för *Individuell studieplan*.

Utformningen av undervisning, kurslitteratur, lärmaterial och examinationer

I forskarutbildningen planeras en kursdel om 80 hp för doktorsexamen och 45 hp för licentiatexamen. Kurserna inom forskarutbildningen ges i form av gemensamma högskoleövergripande kurser om 20 hp, obligatoriska kurser om 15 hp för licentiatexamen och 30 hp för doktorsexamen, samt kurser som väljs i samråd med handledare om 10 hp för licentiatexamen och 30 hp för doktorsexamen.

De högskoleövergripande kurserna om 20 hp samläses med andra doktorander vid Högskolan varvid god kursekonomi upprätthålls, samtidigt som det är en viktig kvalitetsaspekt att möta doktorander från andra ämnen med andra traditioner, synsätt och studie- och kunskapsobjekt. Denna mångvetenskapliga ansats syftar till att ge doktoranderna en allsidig grund för att utvecklas som forskare. Forskare från området utbildningsvetenskap medverkar i dessa kurser.

De obligatoriska kurserna har ett tydligt utbildningsvetenskapligt och didaktiskt fokus. *Didaktik som vetenskap I* (7,5 hp) och *Metoder för utbildningsvetenskaplig forskning* (7,5 hp) är obligatoriska kurser för dem som avser avlägga licentiat- respektive doktorsexamen. För doktorsexamen tillkommer kursen *Didaktik som vetenskap II* (7,5 hp) som ger progression genom fördjupning och utvidgning av kunskaperna om den forskning och de teorier som finns inom det didaktiska fältet.

För doktorsexamen är också kursen *Forskningsetik* (7,5 hp) obligatorisk. I kursen *Didaktik som vetenskap I* (7,5 hp) finns forskningsetiska inslag för att säkerställa att de som går mot licentiatexamen får det kursinnehållet, och i det avseendet utgör kursen *Forskningsetik* (7,5 hp) en progression och fördjupning av redan berört kursinnehåll.

De valbara kurserna väljer doktoranden i samråd med handledare bland de kurser som erbjuds vid Högskolan eller bland kurser som finns vid andra lärosäten. Doktoranden och licentianden förväntas läsa minst en valbar kurs vid ett annat lärosäte för att få nya perspektiv samt vidga sina vetenskapliga nätverk och sammanhang. Kurser som läses ska kunna valideras såsom relevanta inom området utbildningsvetenskap och för doktorandens avhandlingsarbete. Beslut fattas av forskarutbildningens huvudansvariga examinator.

Undervisningen i kurser kommer att genomföras med lärarledda föreläsningar, seminarier och i förekommande fall handledning. I vissa kurser kommer såväl lärar- som doktorandledda workshops att genomföras kring t.ex. vissa metoder för datainsamling och analys av data. Högskolan har mycket goda erfarenheter att bedriva utbildning på distans och att interagera via distansöverbryggande teknologier, vilket underlättar internationella inslag i forskarutbildningen. Genom de nationella och internationella kontakterna och nätverken kommer gästlärare att bjudas in att hålla i föreläsningar och seminarier inom sina respektive expertområden.

Forskarutbildning innebär att doktoranden självständigt och i kollegial samverkan utvecklar förmågor och prövar metoder, analyser, argument och slutsatser. Forskarstudier innebär att doktoranden har ett mycket stort egenansvar för sin lärandeprocess och för läsning av litteratur, skrivande av texter och nätverkande.

Kurslitteratur kommer att vara en blandning av böcker, handböcker, vetenskapliga artiklar och forskningsöversikter och litteraturen kommer att vara skriven på både svenska och engelska. Litteraturen utgörs av vetenskapligt grundad litteratur, originalforskning. I metodkurser kommer doktoranderna att få pröva annat lärandematerial såsom olika tekniska verktyg för analys och presentation av data (NVivo, SPSS, Sunet Survey, Rayyan etc.).

Examinationer kommer att genomföras på olika sätt. En dominerande examinationsform kommer att vara skriftlig examination kring tematiker som behandlas i kurser. Denna form av examinerande texter kommer att seminariebehandlas där såväl doktorander som seniora forskare är aktiva. Betygsskalan kommer att vara Underkänd (U) och Godkänd (G).

Muntlig examination kommer att förekomma i vissa kurser då argumentationsteknik, muntlig framställning och presentationsteknik är viktiga källor för forskningskommunikation och vetenskaplig utveckling. Aktiv medverkan med presentationer på internationella konferenser utgör en del av denna muntliga examination, vilket kan ske inom ramen för en seminariekurs.

Säkring av examensmålen

Handledares, handledarkollegiets och examinatorers funktioner

Varje doktorand ska ha en utsedd huvudhandledare och en biträdande handledare och minst en av dem ska ha professorskompetens. Huvudhandledaren har huvudansvaret för doktorandens handledning och för att stödja dennes utveckling mot att uppnå högskoleförordningens mål för forskarutbildningen. Huvudhandledaren ansvarar för att doktorandens individuella studieplan (ISP) upprättas och uppdateras, att stipulerade seminarier (planerings-, halvtids- och slutseminarier) genomförs enligt plan, att examensmålen uppnås och att licentiatuppsatsen eller doktorsavhandlingen håller en inom ämnet godtagbar vetenskaplig och kommunikativ kvalitet. Den individuella studieplanen är ett verktyg för att synliggöra progressionen i doktorandens utveckling. Huvudhandledaren ansvarar också för att matrisen för lärandemål (se nästa avsnitt) hanteras i relation till doktorandens aktiviteter, prestationer och utveckling.

Handledarna ansvarar för doktorandens utbildning, dess innehåll och kvalitet. Handledarna finns till hands för att med doktoranden rådgöra om kurser, avhandlingsarbete och publiceringsstrategier samt introducera till nationella och internationella nätverk och samarbeten och till vetenskapssamhället i vid bemärkelse. Samtliga handledare ska ha genomgått handledarutbildning.

Ett handledarkollegium finns sedan 2018 inom området utbildningsvetenskap för de handledare som är anställda vid Högskolan och handleder doktorander inom området som är antagna vid andra lärosäten. Samtliga handledare ska delta i handledarkollegiets möten som äger rum två gånger per termin.

Att vara examinator innebär att man ansvarar för en av de viktigaste myndighetsutövande funktionerna inom högre utbildning och som examinator har man en central roll i kvalitetssäkringen av forskarutbildningen. Examinatorer ska vara väl förtrodda med *Högskoleförordningens kapitel 6*, riktlinjerna i UKÄ:s rapport *Rättssäker examination* (UKÄ, 2020), Högskolans lokala styrdokument *Centrala rutiner för kvalitetssäkring av utbildning på forskarnivå* (HIG-STYR 2019/150) och *Gemensam rutin vid examination* (HIG-STYR 2016/105) samt det styrdokument för utbildning på forskarnivå inom området utbildningsvetenskap som kommer att arbetas fram (jfr *Rutiner för utbildning på forskarnivå vid Akademin för teknik och miljö*, HIG-STYR 2020/41).

I den planerade forskarutbildningen kommer examinator i kurser att vara en annan person än kursansvarig och undervisande lärare. Examinator är överordnad kursansvarig och beslut om vem som är examinator fattas av akademichef. Utifrån kursplanen planerar kursansvarig lärare i samverkan med examinator kursen, examinationsformerna och examinationsuppgifternas genomförande. Examinator ansvarar för utformandet av betygskriterier och kvalitetssäkring av examinationsprocessen. Kursansvarig lärare, undervisande lärare och examinator bildar ett arbetslag kring en kurs med ambitionen att samarbeta över många år för att upprätthålla kontinuitet och kvalitet och säkerställa en rättssäker examination.

En professor utses som ansvarig för forskarutbildningsämnet didaktik inom området utbildningsvetenskap och denna är tillika huvudansvarig examinator för forskarutbildningen. Huvudansvarig examinator beslutar i ärenden som rör tillgodoräknande av kurser eller kursmoment. I de fall examinator är handledare för en doktorand ska denne inte vara den som är examinator vid något av de tre obligatoriska seminarierna.

Lärandematis, kurser och progression

Ett systematiskt arbete för att följa doktorandens utveckling är av vikt för att säkerställa att doktoranden uppnår de uppställda examensmålen. En matris (matris lärandemål) kommer därför att utarbetas där högskoleförordningens lärandemål kan relateras till olika delar i en forskarutbildning och till olika aktiviteter i en forskningsmiljö. Matrisen kommer att möjliggöra analyser kring i vilka delar av forskarutbildningen olika mål täcks in. Matrisen synliggör detta och underlättar därmed också det systematiska kvalitetsarbetet med att synliggöra progression och att säkerställa att målen uppnås. Exempel på delar som ingår i matrisen är de obligatoriska och de valbara kurserna, seminarier, handledningar, avhandlingsarbetets olika delar, publiceringar, konferenser och aktiviteter i forskningsmiljön såsom deltagande i forskningsgruppsmöten, arbete med ansökningar, nätverkande, undervisning etc.

Varje doktorand kommer att ha en egen matris där doktorand och handledare minst en gång per år gemensamt stämmer av vilka lärandemål som uppnås och i samband med vilka aktiviteter. Samtal om och planering av hur de olika lärandemålen ska uppnås ska även ske vid dessa tillfällen. Matrisen ingår i den individuella studieplanen i Bilaga 6.

Kursmål i såväl obligatoriska som valbara kurser utgör i sig nedbrutna mål av högskoleförordningens mål och sammantaget avser kursmålen borga för att huvuddelen av högskoleförordningens mål uppnås. Kursmålen i de olika kurserna ingår i matrisen för lärandemål.

De obligatoriska kurser som doktoranden läser syftar till att säkerställa att centrala kunskapsområden i en forskarutbildning i ämnet didaktik ingår i doktorandens utbildning. De valbara kurser som doktoranden i samråd med handledare beslutar om ska även de utgöra centrala kunskapsområden för en forskarutbildning i didaktik, men här finns ett visst friutrymme att välja kursinnehåll som stödjer doktoranden i att färdigställa avhandlingen och att uppnå såväl kursmål som högskoleförordningens mål för utbildningen.

De obligatoriska kurserna kan delvis läsas i olika ordning men det finns en tanke om en planerad studiegång som utgår ifrån progression mellan olika kurser. Forskarutbildningen inleds med kursen *Didaktik som vetenskap I* (7,5 hp) som i den meningen utgör en introducerande kurs till forskningsfältet. I kursen finns också inslag av forskningsetisk karaktär. Kurserna *Didaktik som vetenskap I* (7,5 hp) och *Didaktik som vetenskap II* (7,5 hp) läses i den ordningen för att säkerställa progression och en successivt ökad fördjupning. Kursen *Metoder för utbildningsvetenskaplig forskning* (7,5 hp) läses efter kursen *Didaktik som vetenskap I* (7,5 hp) och med fördel även efter kursen *Didaktik som vetenskap II* (7,5 hp).

Progression synliggörs även i varje doktorands personliga matris för lärandemål genom att olika mål och aktiviteter synliggörs och kan länkas till varandra. Genom att doktoranden successivt får ta ett ökat ansvar för den vetenskapliga forskningsprocessen, för analyser och skrivande, prövas doktorandens förmåga successivt på en alltmer kvalificerad nivå och detta säkerställer också att det sker en progression i doktorandens utveckling.

Progression och successiv fördjupning säkerställs och examineras även i de obligatoriska seminarier som ingår i utbildningen: ettårsseminarium, halvtidsseminarium och slutseminarium. Vid dessa seminarier prövas doktorandens förmåga att redogöra för sitt vetenskapliga arbete såväl muntligt som i skrift. Dessa seminarier ska förbereda för den offentliga disputationen eller i förekommande fall licentiatseminariet.

Jämställdhet

Området utbildningsvetenskap har en tydligt kvinnodominerad verksamhet. Vid utlysning av doktorandtjänster ska utlysningstext och den tänkta inriktningen för doktorandens forskning vara föremål för särskild analys så att inte tjänsten framstår som mer, eller mindre, attraktiv för män eller kvinnor.

Inom den tänkta forskarutbildningen kommer doktoranderna att ha en huvudhandledare och en biträdande handledare och ambitionen är att dessa ska vara av olika kön. Strävan ska vara att handledarkollegiet utgörs av lika andel kvinnor och män.

I arbetet med att utveckla och revidera kurser ska frågan om val av kurslitteratur göras med tanke på att författarens etnicitet och kön ska vara föremål för medvetna reflektioner för att säkerställa att det inte finns en könsmässig eller etnisk snedvridning som är omotiverad. Även om jämställdhetsperspektivet kommer att genomsyra samtliga kurser, är det värt att notera att de två ämnesspecifika kurserna *Didaktik som vetenskap I* och *II*, vardera om 7,5 hp, mer specifikt kommer att inkludera analyser av jämställdhet och lika villkor i relation till det utbildningsvetenskapliga forsknings- och praxisfältet. Jämställdhetsfrågor är således också ett innehåll i kurser och i det sammanhanget är det också värt att notera att forskningsgrupper i forskningsmiljön bedriver forskning som producerar och sprider vetenskaplig kunskap med koppling till jämställdhetsfrågor (se bland annat avsnitt Forskningsmiljö samt bilagorna 3 och 4).

Som doktorander ska män och kvinnor ges samma förutsättningar att delta såväl i forskarutbildningens stipulerade verksamhet som vid andra seminarier, kurser, forskningsprojekt, nätverk, konferensmedverkan etc. som kan tänkas möjliggöras under doktorandtiden.

Inom handledargruppen och i forskarkollegiet inom området utbildningsvetenskap ska kvinnor och män ges samma förutsättningar att kunna meritiera sig till docent- och professorsnivå och därmed ingå i handledarkollektivet och som lärare i forskarutbildningskurser.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Utbildningens användbarhet

Högskolan har tydliga ambitioner att vara till nytta. Detta uttrycks genom både visionen, verksamhetsidén och huvudstrategier. Sedan 2019 är Högskolans vision att vara *förstahandsvalet för alla som vill göra skillnad*.²² Högskolan vill med sitt kunnande och sina resurser möta samhällsutmaningar, ha effekt där det behövs. Verksamhetsidén handlar om att både utbildningen och forskningen ska ha fokus på användbarhet (se Bilaga 1). Högskolans verksamhetsmål består av två punkter:

- Högskolans kompletta akademiska miljöer har internationell lyskraft.
- Vi är en utmaningsdriven högskola som skapar lokal och global samhällsnytta.

Att ha internationell lyskraft innebär att verksamheten ska hålla hög vetenskaplig kvalitet och vara framstående även i en internationell kontext. Genom internationellt erkänd forskning säkrar Högskolan ett informationsutbyte om relevanta frågor. Genom att vara utmaningsdriven säkrar Högskolan att de frågor som är relevanta i samhället adresseras. Det yttersta målet är samhällsnytta. Även Högskolans två första huvudstrategier handlar om relevans och att göra avtryck:

- Genom strategiska prioriteringar skapar vi kompletta akademiska miljöer som främjar utbildningarnas kvalitet, anseende och relevans.
- Genom att bygga tvärdisciplinära strategiska forskningsområden utvecklar vi kunskap som gör avtryck.

Många projekt på Högskolan inom det planerade forskarutbildningsämnet didaktik har en praktisk och tvärvetenskaplig inriktning, vilket gör att samhällsutmaningarna får en framträdande plats i utbildningen. Med praktisk forskning menas en strävan att i nära dialog med aktörer från skolväsendet och i relation till problem och forskningsfrågor som de själva formulerar förbättra undervisningen med avsikten att öka målpuppfyllelsen i skola och förskola baserad på vetenskaplig grund. Genom praktisk forskning stärks den vetenskapliga förankringen på Högskolans lärarutbildningar, och Högskolan kan bättre möta regionens behov. Ett väl etablerat kontaktnät med aktörer i regionen säkerställer att de frågor som Högskolans forskare och doktorander arbetar med är de som efterfrågas i samhället. Gävleborg beskrivs som en region med stort utvecklingsbehov, inte minst vad gäller frågor kopplade till utbildning. Enligt regionens årsredovisning 2019 hade 33 procent i åldrarna 25–64 år en eftergymnasial utbildning, vilket kan jämföras med 43 procent för riket som helhet, och arbetslösheten var 9,2 procent i december 2019, vilket är högre än rikets genomsnitt 8,5 procent.²³ Det visar på behovet av att genom forskning möta de lokala och regionala utmaningarna. Samarbetet genom praktisk forskning bidrar även till de regionala lärarnas kunskapsutveckling. Enligt en undersökning gjord av lärarförbundet,²⁴ baserad på statistik från Skolverket, hade 63 procent av grundskollärarna i Gävleborgs län lärarlegitimation och var behöriga i minst ett ämne, vilket var den lägsta andelen bland länen i Sverige. Lärarbehörigheten i hela landet var 8 procentenheter högre. Mellan Gävleborgs kommuner varierar andelen behöriga lärare, och vissa kommuner har det sämre

²² Vision, verksamhetsidé och kärnvärden, HIG-STYR 2019/117.

²³ Region Gävleborg (2019). *Årsredovisning Region Gävleborg*.

²⁴ Lärarförbundet 2019. *Gävleborg har lägst lärarbehörighet i hela landet*. Pressmeddelande 2019-03-12. Hämtad 2020-11-02 från <https://www.mynewsdesk.com/se/lararforbundet/pressreleases/gavleborg-har-laegst-laerarbehoerighet-i-hela-landet-2846425>.

ställt. I Söderhamns kommun var andelen behöriga lärare bara 50 procent. Den låga andelen behöriga lärare är ett allvarligt lokalt och regionalt problem, och visar tydligt att det finns ett stort behov av en attraktiv lärarutbildning med hög kvalitet i Gävleborg. Större möjligheter för yrkesverksamma lärare att bli doktorand i en forskarutbildning och att delta i forskning kan också göra det attraktivare att arbeta som lärare i Gävleborg. Redan nu finns två nationella forskarskolor finansierade av Vetenskapsrådet kopplade till området utbildningsvetenskap och forskarutbildningsämnet didaktik vid Högskolan, *Forskarskolan för digitala teknologier i utbildning (GRADE)* och *Lärarutbildning och skolans digitalisering (UPGRADE)*. Forskarskolorna är riktade mot läraryrket och har som syfte att ge nya karriärvägar inom läraryrket och skapa möjligheter för ökad kvalitet i skolan.

Även forskarutbildningskurserna, särskilt de obligatoriska kurserna, är utformade för att vara användbara i arbetslivet. De tar upp forskning och forskningsfrågor som har sin grund i utbildningssektorn, i såväl en svensk som en internationell kontext. På det viset förbereder de för arbetslivet, oavsett om det handlar om en framtida yrkesverksamhet som forskare inom akademien eller inom skolväsendet som lärare och eventuellt som forskare.

Högskolan vill arbeta parallellt med forskning och utbildning. Utgångspunkten är att god undervisning bygger på god forskning. Inom både utbildning och forskning talar Högskolan om *kunskapsdimensionen* och *den utmaningsdrivna dimensionen*. Den utmaningsdrivna dimensionen inom forskningen handlar om att arbeta med rådande utmaningar som formuleras i samhället. Högskolan vill bidra genom att finna och sprida viktiga lärdomar om hur dessa utmaningar kan bemötas på ett konstruktivt sätt och genom relevanta och tvärvetenskapliga projekt som kan attrahera externa medel. På nationell nivå konstaterar Vetenskapsrådets översikt om forskning inom området utbildningsvetenskap 2019 att ”Den stora efterfrågan från maktinnehavare och praktiker på användbar kunskap från ett i dagsläget relativt litet utbildningsvetenskapligt forskarsamhälle gör att det är viktigt att värna systemen för vetenskaplig kvalitetsgranskning och möjligheterna att bedriva fri, kritisk grund- och praktikinära forskning.” Översikten pekar ut fyra forskningsområden där det är särskilt angeläget:

- Demokratins utveckling i Sverige och världen
- Ökande skillnader i skolprestation
- Lärares arbetssituation samt framtida rekrytering
- Lärande i den digitaliserade världen för att hantera vardagen och kompetenser för framtiden

Samtliga dessa områden är högst relevanta för Högskolan och Region Gävleborg. Den utmaningsdrivna forskningen vid Högskolan är indelad i fyra strategiska forskningsområden, varav ett benämns *Innovativt lärande*. Inom detta område finns för närvarande tre forskningsprogram: *Demokrati och likvärdighet*, *Digitalisering, teknologier, media och lärande* och *Morgondagens lärmiljöer*. Dessa program adresserar på olika sätt de utmaningar som beskrivs i Vetenskapsrådets forskningsöversikt. Vad gäller begreppet *innovativt* handlar det här om att angripa lokala och globala samhällsutmaningar (utmaningsdrivet) utifrån nya perspektiv och infallsvinklar för att därigenom stimulera önskad utveckling. Forskning inom innovativt lärande belyser följaktligen lärande(processer) baserat på samhällsutmaningar som synliggörs via forskning eller från praktikbaserad verksamhet med syfte att hitta nya perspektiv för att hantera dessa utmaningar. Arbetet med att såväl ansöka om examensrätt på forskarutbildningsnivå som bygga upp och driva

forskarutbildning inom området utbildningsvetenskap bör ses som ett bidrag till regionens strategiska utbildningssatsningar.

Doktorandernas möjlighet till institutionstjänstgöring

Doktoranderna förväntas undervisa parallellt med sina studier. Högskolan kommer i första hand att använda anställningsavtal som innebär 80 procent arbetstid för forskarutbildningen och 20 procent för institutionstjänstgöring, med fyra år som maximal nettotid. Flera av lärarutbildningarna vid Högskolan har fått ett ökat söktryck vilket möjliggör en utökning av antalet utbildningsplatser under de närmaste åren. Här blir doktorandernas insats som lärare under sin institutionstjänstgöring samt förhoppningsvis efter examen av stor vikt i arbetet att stärka forskningsanknytning såväl inom högre utbildning som i relation till regionens lärarkår. Doktorander kan även involveras i förtroendeuppdrag såsom representanter i akademiråd, forskningsråd och i Utbildnings- och forskningsnämnden. För doktoranderna innebär erfarenhet av undervisning och annan erfarenhet inom ramen för institutionstjänstgöring att de skaffar sig erfarenheter som gör dem anställningsbara inom akademien. Kompetensen att undervisa och kursinnehållet har relevans för undervisning inom lärarutbildning. Doktorandernas undervisning kan även ge dem förståelse av arbete i akademien och en större bredd än den som de får genom sin egen forskning, vilket de kan ha nytta av även i framtida arbete inom det offentliga eller privata skolväsendet.

Inhämtning av information för kvalitetssäkring och utveckling av utbildningens användbarhet

Tillsammans med UKÄ har svenska lärosäten ansvaret för att kvalitetssäkra forskarutbildningen i Sverige (UKÄ, 2018). Med utgångspunkt i *Europeiska associationen för kvalitetssäkring i högre utbildning* (ENQA) har ett kvalitetssäkringssystem inrättats inom Högskolans strategiska styrning som strävar efter att kontinuerligt förbättra och säkra kvaliteten inom både forskning och utbildning.²⁵ Syftet med kvalitetssystemet är att systematiskt och kontinuerligt utveckla kvaliteten i Högskolans verksamhet. Systemet ska säkra lärosätets trovärdighet och samtidigt uppmuntra till kreativitet och öppenhet, samt stödja den kontinuerliga kvalitetsutveckling som är en del av lärarnas och forskarnas dagliga arbete. Systemet har två komponenter som driver kvalitetsutveckling, tematisk kvalitetsutveckling och kollegial granskning. Varje enskilt utbildningsprogram, också på forskarnivå, genomgår kollegial granskning i en sexårscykel.²⁶ Kvalitetssystemet är en arena för kollegialitet, där lärare och forskare tillsammans ska få möjlighet att bedöma utmaningar och utvecklingsstrategier. Doktoranderna är representerade i de olika forum för kvalitetspåverkan som finns, som doktorandrådet, akademiråd och Utbildnings- och forskningsnämnden. Kvalitetspolicyn innehåller en beskrivning av hur Högskolan ska garantera att arbetslivets perspektiv är närvarande i alla utbildningar, inbegripet forskarutbildningen. I rutinen för den kollegiala granskningen ingår användbarhet som en aspekt. Forskningen ska komma det omgivande samhället till nytta och lösa samhällsutmaningar (s. 15). Detta bygger på Högskolelag, Högskoleförordning och standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG).

I kvalitetspolicyn (HIG-STYR 2018/54) beskrivs utförligt vad kvalitetssäkringen innebär och omfattar. Som förutsättningar för att kontinuerligt höja kvaliteten nämns öppenhet, trygghet och tillit,

²⁵ Kvalitetspolicy, HIG-STYR 2018/54.

²⁶ Rutin för kvalitetsutveckling genom kollegial granskning, HIG-STYR 2019/149.

vilka är faktorer relaterade till kulturen och arbetsklimatet. Trygghet innebär att man får, vill och vågar identifiera kvalitetsutvecklingsbehov i den egna verksamheten, vilket är en grund för en process som kan leda till förändring. Varje doktorand har en årlig avstämning genom ett samtal med studierektorn för forskarutbildningen, vilket är ett tillfälle att framföra upplevda kvalitetsutvecklingsbehov. Kvalitetsbegreppet definieras genom fyra innebörder, varav en är marknadskvalitet, vilket innebär att utbildningen och forskningen är efterfrågad och konkurrenskraftig. Kvalitetsbegreppet omfattar både akademisk nivå, djup och bredd och tematiska aspekter som exempelvis samverkan, samhällsutmaningar och hållbarhetsanknytning. För forskarutbildningen nämns explicit både tillämpbarhet och användbarhet. Tillämpbarheten ingår i den akademiska aspekten och avser att de kunskaper och färdigheter som forskarutbildningen ger ska kunna tillämpas i olika verksamheter utanför och efter utbildningen, särskilt med avseende på yrkesmässig tillämpning. Genom nätverk som Regionalt utvecklingscentrum i X-län (RucX) kan skolhuvudmännen i regionen ge Högskolan sin syn på vilka kompetenser som efterfrågas inom skolan. Utbildningens användbarhet är en tematisk aspekt, som avser att forskarutbildningens innehåll, upplägg och genomförande skapar möjlighet till samverkan med det omgivande samhället, liksom med andra lärosäten regionalt, nationellt och internationellt. I hållbarhet ingår att utbildningens innehåll, upplägg och genomförande ger doktoranderna kunskap, färdigheter och förmågor som relaterar till samhällsutmaningar.

Vid Högskolan finns centrala rutiner för kvalitetssäkringen.²⁷ Utbildnings- och forskningsnämnden har ansvaret för att säkra och utveckla kvaliteten på Högskolans utbildningar. Nämnden beslutar om kurs- och utbildningsplaner och ska även främja god forskningskvalitet och stärka Högskolans utbildnings- och forskningsprofil enligt antagna strategier, exempelvis avseende innovativt lärande. Information för utvärdering av forskarutbildningskurser samlas in systematiskt genom kursvärderingar. Där ingår alltid en fråga om hur doktoranderna upplever att kursmålen nås. Kursvärderingarna beskrivs mer utförligt i avsnittet om doktorandperspektivet. Utvärdering på utbildningsnivå för doktorander är planerad att ske genom alumniutvärderingar två år efter avlagd doktorsexamen.

Interaktion mellan lärosätet och aktörer i dess omvärld

Högskolan har en forsknings- och utbildningsverksamhet som baseras på en lång tradition av nära samverkan med aktörer inom den offentliga sektorn och näringslivet i regionen. Särskilt relevant för en forskarutbildning i utbildningsvetenskap är samarbetet inom Regionalt utvecklingscentrum i X-län (RucX), där Högskolan samarbetar med skolhuvudmännen i kommunerna i regionen (Bollnäs kommun, Gävle kommun, Hofors kommun, Hudiksvalls kommun, Ljusdals kommun, Nordanstigs kommun, Ockelbo kommun, Ovanåkers kommun, Sandvikens kommun, Söderhamns kommun och Älvkarleby kommun) samt med representanter för fristående huvudmän, lärarnas fackliga organisationer, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Hälsinglands utbildningsförbund och Region Gävleborg. Samarbetet är mycket betydelsefullt för kopplingen mellan Högskolan och regionens aktörer på utbildningsområdet och uppskattas av både skolhuvudmännen och Högskolan. Inom ramen för RucX kan Högskolan diskutera med skolchefer hur de ser på möjligheter och utmaningar med att använda forskarutbildad personal inom deras organisationer, och i så fall vilken kompetens de efterfrågar. Vid skolor i Gävleborg finns enligt en undersökning av RucX bara någon enstaka disputerad

²⁷ Centrala rutiner för kvalitetssäkring av utbildning på forskarnivå, HIG-STYR 2019/150.

lärare. Detta är långt under andelen forskarutbildade lärare i Sverige som är 0,75 procent.²⁸ Den professor som är forskningssamordnare inom Avdelningen för utbildningsvetenskap ingår sedan 2018 i RucX styrelse, vilket skapar goda möjligheter för att bereda mark för doktoranders samverkan med skolhuvudmän och andra medverkande organisationer. Skolcheferna i RucX styrelse kommer att informeras om pågående och planerad forskning genom att doktorandernas projekt kommer att presenteras för dem. Vid den årligen återkommande RucX-summit, som är en mötesplats för forskare, skolhuvudmän, lärare och politiker i regionen, kommer doktoranderna att ges möjlighet att presentera sin forskning och knyta kontakter. En stor del av den forskning som görs är tillämpad forskning, och flera av doktoranderna kommer vara mycket på skolorna i regionen för att göra större eller mindre delar av sin empiriska insamling där. Frågan om möjligheter för kommuner eller andra intressenter att finansiera doktorander och licentiander har diskuterats. Skolhuvudmän inom RucX ser mycket positivt på att forskarutbildning inom detta område skulle finnas vid Högskolan, och uttrycker att det skulle ge dem möjligheter att stärka sina egna organisationer. Även Region Gävleborg har ett behov av utbildad och professionell arbetskraft inom utbildningssektorn, och här är Högskolan ett viktigt nav vad gäller att erbjuda både kompetensutbildning och forskningskompetens.

Högskolan medverkar även i den försöksverksamhet kring praktikinära forskning (ULF – Utveckling, Lärande, Forskning) som bedrivs med Uppsala universitet, Umeå universitet, Karlstads universitet och Göteborgs universitet som samordnande parter. Högskolan hör till den så kallade Uppsala-noden. Det övergripande syftet är att bidra till att ytterligare stärka den vetenskapliga grunden för verksamheterna i skola och förskola samt i lärar- och förskollärarytbildningarna, vilket är ett välkommet initiativ enligt skolhuvudmännen i RucX.

---

²⁸ Forska tillsammans – samverkan för lärande och förbättring, SOU 2018:19.

Bedömningsområde: Doktorandperspektiv

Arbetet med att doktorander ska ta aktiv del i att utveckla utbildning och lärprocesser är främst inriktat på att se till att doktorander är aktiva i olika forum och är representerade i de organ som tar upp frågor som rör forskarutbildning.

Ett viktigt forum är den vetenskapliga miljön som sådan som omger doktoranderna där det kan ske en naturlig återkoppling av informell art till personer som är involverade i utbildningen. Denna miljö kommer fullt utbyggd att bestå av tio egna doktorander samt doktorander antagna vid andra lärosäten, och 45 professorer, docenter och lektorer (se Bilaga 2). En central del av denna miljö är Högre seminariet i utbildningsvetenskap med deltagande från flera avdelningar och akademier. Här har doktoranderna möjlighet att påverka seminariets utformning genom att exempelvis föreslå relevanta teman och tänkbara gästföreläsare. Överhuvudtaget förutsätts en hög grad av aktivitet med krav på att inte enbart presentera egna texter utan också annat vetenskapligt material. Högre seminariet i utbildningsvetenskap fyller också funktionen att vara en viktig mötesplats för olika forskningsgrupper med didaktisk och/eller pedagogisk inriktning inom området utbildningsvetenskap, vilket innebär att doktorander har möjlighet att påverka (omfattning, inriktning) hur dessa grupper förmedlar sina resultat. För de doktorander som är antagna vid andra lärosäten är det naturligtvis viktigt att de även fortsättningsvis är aktiva också vid de seminarier som hör till dessa.

Av särskild vikt är det doktorandkollegium för doktorander i utbildningsvetenskap och humaniora som inrättades på Högskolan våren 2017. I doktorandkollegiet sitter för närvarande tolv doktorander med en doktorandordförande som ansvarar för helheten och att sammankalla möten. Kollegiets möten sker ett par gånger per termin och syftar till att utbyta erfarenheter av att vara doktorand och genomlys utbildningen ur ett doktorandperspektiv. Samarbeten och utbyten med doktorandkollegier vid andra lärosäten pågår också. Årligen planerar och genomför kollegiet även ett doktorandinternat (uppehåll under pandemin) tillsammans med inbjudna handledare där doktorander får arbeta intensivt med sina forskningsprojekt i nära samarbeten med andra doktorander och en grupp handledare.

Andra centrala forum där doktorander kan utveckla utbildning och lärprocesser är de fyra etablerade forskningsgrupper som finns inom Avdelningen för utbildningsvetenskap (**IT i lärande, ECE, ROLE, SEEDS**), vilka presenteras närmare i avsnittet Forskarutbildningsmiljö. Forskningsgrupperna träffas regelbundet och erbjuder ett sammanhang där doktorandernas och andras texter, abstracts, forskningsartiklar relevanta för gruppen och gemensamma projekt diskuteras på djupet. I dessa grupper verkar redan idag de befintliga doktoranderna från utbildningsvetenskap. Möjlighet finns även för nya antagna doktorander att framöver i den planerade forskarutbildningen ansluta sig till någon av dem eller att ingå i en grupp som tillhör en annan avdelning där didaktisk forskning bedrivs. Här finns det goda möjligheter för doktorander att i en tillitsfull miljö påverka gruppernas arbete, kultur och normer samt vara med om att forma deras framtida inriktning, inte minst genom de egna doktorandprojekten.

Doktorandernas inflytande sker även genom representation i centrala styrningsorgan vid Högskolan. Här kan särskilt nämnas Högskolans utbildnings- och forskningsnämnd, som bland annat fattar beslut rörande doktorandernas antagning, utbildning, kurser och utbildnings- och individuella planer, vilket

koordineras med akademiråd och akademichef. Doktoranderna är även representerade i högskolestyrelse, akademiråd och forskningsetiska rådet. Ett nybildat doktorandråd vid Högskolan inom ramen för Studentkåren arbetar med att formalisera hur doktorander ska representeras i olika organ genom ett utlysningförfarande och föreslå i vilka ytterligare sammanhang doktorander behöver vara representerade. På avdelningsnivå kan nämnas att vid de senaste anställningarna av nya doktorander i forskarskolorna GRADE (2018) och UPGRADE (2020) ingick en doktorandrepresentant samt att doktoranderna har en representant i avdelningens forskningsråd.

Doktorandernas inflytande och rätten till en god arbetsmiljö regleras vid Högskolan av olika styrdokument såsom *Arbetsmiljöpolicy* (HIG-STYR 2019/75), *Organisation och regler för det systematiska arbetsmiljöarbetet vid Högskolan i Gävle* (HIG-STYR 2017/144) och *Arbetsmiljömål 2017–2020* (HIG-STYR 2017/75). Lika villkors-perspektivet har under de senaste åren integrerats i arbetsmiljöarbetet och tydliggjorts i alla styrdokument. Som stöd för doktorander i arbetsmiljöfrågor, liksom för övriga medarbetare på Högskolan, finns Arbetsmiljöguiden på Högskolans intranät. Där finns vägledningar, planer, policydokument och övriga styrdokument kring arbetsmiljö samlade och lättillgängliga.

Ett annat centralt dokument är Högskolans policy för kursvärderingar. Policyn fastslår bland annat att alla studenter vid Högskolan i Gävle ska ges möjlighet att framföra synpunkter på genomgången kurs via en kursvärdering. Riktlinjerna för kursvärderingen rymmer följande huvudpunkter:

- kursvärderingen ska innehålla en för alla kurser gemensam del som beskrivs i policyn
- kursvärderingen ska vara webbaserad i systemet Sunet Survey
- kursvärderingen ska sammanställas av kursansvarig akademi
- sammanställningen ska finnas tillgänglig för alla studenter
- information ska ges till studenterna vid kursstart om att tidigare kursvärderingar finns sammanställda och vad resultatet av den senaste kursvärderingen blev samt vilka eventuella åtgärder detta har lett till

Grunden för en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö är att doktoranden tillhör ett väl fungerande sammanhang, vilket primärt utgörs av den forskningsgrupp där doktoranden placeras. Här är det viktigt att tillse att doktorander får en egen och väl utformad arbetsplats som har närhet till forskningsmiljön, en strävan som underlättas av att Högskolan har goda lokalutrymmen i de anrika byggnaderna. Viktigt för den psykosociala arbetsmiljön är också en kontinuerlig uppföljning av individuella studieplaner, för att skapa stabilitet i utbildningen. Som närmare beskrivits tidigare i ansökan finns planer på att utöka ledningsfunktionen inom Akademin med en studierektor för forskarutbildningen som doktoranden kan vända sig till med frågor. Tydlig information om vem doktoranden ska vända sig till i olika frågor är en viktig del av den psykosociala miljön, t.ex. när det gäller frågor om löneutveckling och regler för prolongation vid deltagande som representant i olika organ. Beträffande det sistnämnda pågår vid Högskolan ett arbete med att skapa sådana regler, vilket sker i samarbete med det nybildade doktorandrådet. Till den psykosociala arbetsmiljön hör även tilldelning av expensmedel, som kan finansiera sådant som bokinköp och resor för distansstudenter. Praxis har hittills varit att skriva in rätten till sådana medel i anställningsavtalet. För en god psykosocial miljö krävs också att doktorander får tillgång till medel för konferenser utifrån de behov

som föreligger i utbildningen och uppmuntras att skaffa sig en erfarenhet av internationella sammanhang. För övrigt har doktorander samma anställningsförmåner som andra medarbetare vid Högskolan. Här ingår friskvårdspeng som kan användas för t.ex. inköp av gymkort. Motion kan också utövas i de vackra parkmiljöer som omger Högskolan.